

af 1046/24
Afschrift.

J.S.

Departement van Kolonien.

4de Afdeeling

No.22/645.

Bijlagen:1.

De Minister van Kolonien heeft de eer ten verfolge op zijn schrijven van 1 dezer, 4de afdeeling, No.49/597 aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië hierbij ter kennisneming aan te bieden afschrift van een door tusschenkomst van het Departement van Buitenlandsche Zaken ontvangen brief van den Consul der Nederlanden te Djeddah van 18 April jl. No.370/72, handelende over de samenstelling van den Chalifaatsraad en de huldiging van Koning Husein door een "deputatie" uit Malaka.

's Gravenhage, den 13den Mei 1924.

Namens den Minister van Kolonien,

De Secretaris Generaal,

(Wg). Th. van Voorthuysen.

l.s.g.

Voor eensluidend afschrift;

De Afd. Kab. der Algemeene Secretarie,

(W.G). F. van Asbeck

SULTAN'S CREATURE

The position of the Grand Sheriff should be made quite clear. It is a political appointment made by the Sultan of Turkey as Caliph of the Faithfull. The only limits to the selection of a candidate are that he must be of the ^QKreish, the Prophet's tribe. There is no analogy in the smallest degree between the position of the Pope and the Grand Sheriff an opinion a few people would seem to hold.

Under the Turkish Government the Grand-Sheriff was virtually Governor of the Hedjaz but was freed from all cares of administration. The Turks controlled the Customs, postal service etc., and collected the revenue of the country; the Sheriff was paid a salary by them, and was responsible for the administration of the tribes and their good behaviour. He could call on the Turkish garrison whenever he wished to impose his will on any recalcitrant tribes. He fixed the prices of camel hire, food supplies etc., for the pilgrims, ~~and the success of these efforts~~ and, in conjunction with the Turkish Governor, reaped a rich harvest from them. Vast fortunes were made yearly by exploiting the pilgrims, and the success of these efforts during the war is attested by a costly and gleaming palace, six stories in height, replete with every Oriental luxury.

Pilgrims regarded the Sheriff as the Governor of Mecca and of holy descent; on this account they held him in respect and, perhaps, affection, but it is idle to suggest that there was anything more than this in their mutual relations, or any ground to base a belief that he would be ~~their~~ PERSONA GRATA throughout Arabia as its Suzerain or amongst Mahomedans as their Caliph.

3

Such then was the position of the Grand Sherif, a man who could be appointed or dismissed, as was Hussein's predecessor Ali, now living in Cairo, at the will of the Sultan of Turkey.

To revert back from this necessary digression, between the outbreak of war and the return of Abdullah after his interview in Cairo there is no official record of any further conversations on the Arab subject with the Grand Sherif; but this master of guile, fired with boundless ambition, began to prepare the way for his aim of a Great-Sherifian theocracy and to dream of the long-lost glories of the Caliphate revived in the holy person of ~~at/ut~~ true descendant of the prophet from whose tribe it was ordained the Caliph must be chosen.

The war broke out, and negotiations, at Lord Kitchener's instance, were at last entered into with the Grand-Sheriff, ~~and~~ and with the concurrence or approval of the other Arab states in Arabia or of Mohammedans in general .

Let this be quite clear.

The exchange of letters and conversations between the Grand-Sheriff and His Majesty's Government continued for close on two years before Hussein considered that he had all the promises and all the guarantees that he required to insure the fulfilment of his ambitions and his establishment as King of the Arabs and Caliph of the Faithfull:

↳ thus did the Hedjaz come to be the centre of an Arab movement and to establish its connections as the head of these movements by its revolts against the Turks. The rising was made on the initiative of the Grand Sheriff,

4

There are few pages in the history of England that can be ^{as} unsavory to read as those that relate to our dealings with the Arabs. We made certain definite promises and gave certain guarantees which we have not kept.

Premature Kingship.

The progress of events after the revolt can be described briefly. The Turks were quickly ejected except from Medina which was held ~~then~~ through out the war by a ~~valiant~~ valiant soldier (Fari Basha) and handed over to the Arabs. Armies grossly exaggerated in numbers for ~~the~~ purpose of pay were formed under Hussein's sons Faishal , Ali and Abdullah, Faishal taking the Northern army. Hussein's next move was to proclame himself King and this was his undoing for with one stroke he became King of an independent state and ipso facto lost his position as Grand Sheriff if not actually yet virtually in the Islamic world as will be explained .

He had shown his hand too soon for any possible chance of success in his aims since his powerfull neighbours had become alarmed and the first seeds of the bitter quarrel which lives today were sown between him and the Emir of Nedg, a far abler and more influential man. Neighbouring Princes realised at once that Husein 's aim was the Kingship of Arabia which would carry with it in all probability the Caliphate. They were powerless at first for they realised that England was on Husein' s side, although they were uncertain to what extent.

Meanwhile Husein was vehemently demanding British troops for his protection in case of a sorti from Medina. Although great pression was brought to get his request granted, fortunately the War counsil refused this absurd and unnecessary demand. With the progress of the war

5

Faishal and his army found themselves moving up and gradually assuming the position of a covering force to our right flank. Both he and his father encouraged by their advisers that everything was turning out as they wished gave their ambitions a free reign. Husein redoubled his propaganda and openly assumed the title of King of the Arabs. Here was a time when a firm attitude and a correct appreciation and explanation might have saved rivers of tears in the future. Nothing was done - no thought apparently given to the position of the Imam of Yemen, who had been styled for centuries Emir of the faithful by the Zeydists. No pause was made to remember that the Imam had ruled for twelve centuries as a direct descendant of Husein, the Prophet's grand-son, and was as unlikely to acknowledge the Sheriff as his sovereign as he was to turn Christian. No heed was taken of the growing spread of Mahabism and its bitter antagonism to the Hedjazians or of the power of Ibn Sa'ud, who could place in the field five men to every one of Husein's. Remember that Husein was no longer in the eyes of the Mohamedan world an object of veneration as Grand-Sheriff; rather an object of hate as a traitor against the Caliph, an object of derision as a King of a petty bankrupt state, an object of suspicion among his neighbours as to how far his supporters would carry him.

Tragedy begins.

Thus did the tragedy of the Arabic question begin. The French suspicions were soon aroused with the result that the Sykes-Picot agreement came into its fatuous life but Husein was not told. He still dreamt and was allowed to dream of his Sherifian theocracy. Faishal was still moving North side by side with the British army, no effort was made to ~~stop~~

~~stop~~

stop him on/ the Hedjaz boundery although the future must have been clear for all to read with its inevitable complications with France. Abdullah surrounded by a cotery of ex-Turkish Bagdad officers was marked for Mesopotamia, Ali was to go to Yeman/ if the Imam did not swear allegiance and pay homage while Husein would rule from Mekka, Caliph again from the Profets line and throned in the Holy City. So the unfortunated/ Sheriff lived on in his fool's Paradise. The worthless armie of useless Bedouins were kept in the field at our expence and in the Arabs we had backed again the wrong horse; far better that we had left them alone to their private life of intrige and ~~murder~~ ~~murder~~. They have dragged us into botomless depths of expense and have lost us indirectly our good name among the natives of the East. That/ is the price we have paid for our dealings with them/ .

In 1918 the King began to get suspicious and pressed for confirmation of our promises. He was pacified, put off, and paid his subsidy with unfailing regularity.

The crowning defeat of the Turkish army gave one man his chance and the Bedouins who had never been in a fight if they could avoid it, were flung into Damascus as its liberators. Then indeed the mischief was done Faishals army was quickly installed without its significance being grasped or so it would appear throughout Syria. Husein revived. For a few months yet the sordid tragedy was continued and the Arabs were allowed to live in the castle of their dreams. And then they were told the truth. The mandate of Syria went to France, glimf phrases were thrown at them and frequent mentions of the league of nations which they knew not.

Exit of Faishal.

The inevitable result was the final exit of Faishal regarded as an Anglophil and hence doubly suspected and disliked by his new master.

7

This ended the dream of an Arab kingdom as far as Syria was concerned and the time was passed for any hope for the success of a Sherifian candidate in the Irak.

During this time Husein's neighbours had gauged the extent of the support he was likely to get from England. Ibn Sa'ud attacked ~~an~~ force under Abdullah at Deraba and Husein was threatened with invasion. The Imam and the Idresy allowed their latent hate and distrust of the King to come to the surface and the unfortunate Monarch saw the impending crush of his fortunes.

Prayers, threats, reproaches, and entreaties were all made in vain the Hedjaz itself had meanwhile fallen into a greavious state. Emersed in his political intrigues and ambitions the King had neither the time nor the ability nor the inclination to administer his country. His revenue was obtained from the Customs and the pilgrims and so was the revenue of every single inhabitant of the country hence the amount that finally arrived in the Government Exchequer was small. The tribes became insubordinate and closed the roads untill they were paid their demands. A reign of terror commenced at Mekka and no man was safe from the anger or greed of the King.

Reference was made above to the change in Husein's position after proclaiming himself King and independant. There is a fast difference of a king of an independant bankrupt state and the Grand Sheriff with an ample salary and no expenses. Moreover his title as Sheriff islost in his new and self proclaimed title and what of veneration and respect he had from the former title is now gone, while the Caliph, the Sultan of Turkey, is still the guardian of the Holy places in the eyes of the Mohamedans.

The country is bankrupt, it is governed by a tyrant, and it shelters a lazy and degenerate people. The obvious question that presents

itself now is what is to be done with the Arabs. There is only one thing to be done and that is to leave them alone.

They would have to find their own salvation unaided by streams of British gold poured into their open hands. Such help as they require in the form of advisers and advice is easy to provide but the continuance of subsidies and the burden of heavy expenditure is neither fair to the British tax-payer, nor is it necessary.

-----XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX-----

Afschrift.

J.S.

1046
9
Djeddah, 18 April 1924.

No.370/72.

Ik heb de eer Uwe Excellentie eerbiedig te berichten, dat de Qiblah No.118 mededeelt dat de Chalifaatsraad, waarover handelt mijn schrijven No.332/66, zal worden samengesteld uit 9 Sajjids, 4 leden voor Mekka, één lid voor Medina, twee voor Tha'if, twee voor Syrië, een voor Dagostan, twee voor Buchara, drie uit de Indiërs, een uit de Turken, een uit de Afghanen, twee uit de Djawi, (d.i. Ned. onderdanen en leiden van het Maleische schiereiland), drie van de Sudaneezen, en van de leiden van Noord-Afrika één.

Ieder ander dan Koning Husain zou dit uiterst compromitteerend lijstje (immers tegenover drie leden voor den onwetenden Sudän en twee voor het bergdorp Tha'if kan hij maar een lid voor Medina, een voor Marokko, Algerië, Tunis en Tripoli samen stellen, geen enkel Egypte, geen voor Djeddah en slechts twee Djawi) voor zich houden. Daarby komt nog, dat men wel twee Djawi op het Program heeft staan, doch dat, naar ik verneem, men nog geen geschikte personen heeft kunnen vinden bereid die plaatsen in te nemen.

In hetzelfde nummer komt een zeer uitvoerig verslag voor over de huldiging van den koning als chalif door een afvaardiging van de 5 millioens Muslims van het schiereiland Malaka.

Aandachtig lezing van de redevoeringen door de Qiblaä weergegeven verraadt echter:

dat de "afgevaardiging" bestond uit 5 jongens, leerlingen van de door eenige Arabieren uit den Hidjaz opgerichte Arabische school te Malaka, die hunne opvoeding te Mekka gingen voltooien.

dat aan deze jongens bij hun vertrek een geschrift werd medegegeven door hunne meesters, gedagteekend 11 Sjaban, d.w.z. 13 dagen na de uitroeping van den koning tot Chalif om hen den koning aan te bevelen voor hunne studietijd, in welk geschrift met geen woord gerept wordt van die toen natuurlijk reeds bekende uitroeping.

dat dit het eenig mandaat der jongelieden was.

dat

Aan
Uwe Excellentie den Minister
van Buitenlandsche Zaken.

dat de leider der "deputatie" in zijn toespraak o.m. zegt het bericht der chalifaatsproclamatie op reis vernomen te hebben en het eerst met stelligheid geweten te hebben na aankomst te Djeddah.

De waarde van zulke rhetriek als: "wij huldigen U in naam van alle Djawi" en: "wij verzoeken U ons als Uwe onderdanen te willen beschouwen", ligt dan ook alleen in het licht dat daardoor op de weschen van den koning geworpen wordt.

Onbegripelijk is mij, dat de Koning zijn propaganda niet wat handiger inkleedt. Waarlijk: wien Allah verderven wil slaat hij met krankzinnigheid.

Intusschen moet men den invloed die daarvan desondanks uitgaat niet onderschatten. De heer Prawiradinata sprak mij in allen ernst van een erkening door geheel het Maleische schiereiland.

De Consul,

(Wg.) van der Plas,
W

Voor eensluidend afschrift;

De Secretaris Generaal bij het Departement

van Kolonien,

(Wg.) Th. van Voorthuysen.

l.s.g.

Voor eensluidend afschrift;

De Afd. Kab. der Algemeene Secretarie,

(Wg.) F. van Asbeck.

11

Djeddah, 10 Maart 1926

No: 282 / 74

Den eersten Maart bracht ik den Koning Bin Sa' oed mijn eerste officieele bezoek.

Zijne Majesteit vond het noodig bij die gelegenheid, na een historische beschouwing over den Hidjaz, een uiteenzetting te geven van Zijn standpunt tegenover de vele vraagstukken, welke zich voor doen.

De Turken, zeide de Koning hebben nimmer de orde en veiligheid in het Heilige Land kunnen bewaren. Zij waren vreemdelingen, overheerschers, die niets van de Arabische mentaliteit, van die der bedouinen in het bijzonder, begrepen. Zij beschouwden de nomaden als barbaren en wisten tegenover hen geen andere politiek te plaatsen dan die der barbaarscheid. Hun gezag was daardoor wankel en hield zich alleen staande door dat zij in de centra over moderne werkrachten beschikten, die echter voor het handhaven der orde onder de snelle bedouinen onbruikbaar waren. De Regeering van Koning Husain was noch een Arabische, noch een met krachtige weermiddelen toegerust. De bewoners van de steden in den Hidjaz zijn geen Arabieren, maar een mengelmoes van alle rassen, dat geen nationaal gevoel, noch zin voor eenheid kent. Een behoorlijk leger bezat Hoesain niet. Hij was dus weerloos tegenover de Bedouinen en kon de rust en veiligheid niet bewaren.

Hoe anders is het in mijne landen. Wij kunnen rekenen op tweeerlei hulp en kracht.

Ten eerste die uit ons geloof. Want wij zijn allen moslims, behorende tot èèn geloof en zelfs èèn (de vier orthodoxe) rechtschool, steunende op en gericht door èèn boek:

Aan

Zijne Excellentie den Heere Minister
van
Buitenlandsche Zaken.

de

de Goerân.

Ten tweede uit ons nationaal gevoel. Want wij zijn allen ^{heere}~~alle~~ Arabieren, die één taal spreken, gelijk denken en voelen.

Vandaar dan ook, dat wij zijn van den Wadi Sirhân tot Asir als èèn man. Èèn woord van mij en mijn heele volk, al mijn broeders, snellen te wapen, twintig duizend, honderdduizend man zooveel als noodig zijn. Ik en de mijnen wij kennen, den bados en bij Allah, hij kent ons.

Het is mij dernalve gemakkelijk de veiligheid te waarborgen.

Dat hebben de lieden van den Hidjaz begrepen: daarom verzochten zij mij het koningschap aanvaarden. Ik weigerde: ik was alleen gekomen om den Hidjaz te reinigen, niet om over hem te heerschen. Maar toen klaagden ook mijn makkers: indien Gij nu terugkeert naar Nedjd zal al uw werk ongedaan gemaakt worden, en onze broeders hun geld en bloed en leven verspild hebben. Daarop zeide ik: laatons de bedouinen van den Hidjaz raadplegen. En deze antwoorden: wij hebben ons aan U onderworpen hoopende op rechtvaardigheid van U. Wilt Gij ons nu weer aan onrecht prijs geven?

Ik begreep toen het verzoek der Hidgezers niet te mogen afslaan en nam hun huldiging in ontvangst.

Het is mijn doel met alle buitenlandsche machten in vrede te leven en ik weet geen betere weg dan de vrede in het binnenland te handhaven. Ik, Bin Sa'ood sta daarvoor borg; met Allah's hulp zal ik in drie jaar de nomaden zich doen vestigen, zoo als ik dat in Medjd deed.

Ik ben Arabier, ik ben nationalist. Mijn woord zal ik gestand doen en een moeslimsch congres bleeen roepen, dat over het gemak der bedevaartgangers zal beraadslagen en voor hun heil arbeiden. Maar men kan niet van mij verwachten, dat ik vreemdelingen medezeggenschap geef in de zaken van de Hidjaz zelf, ~~ik kan evenmin als zij mij medezeggenschap in de zaken van hunne landen~~ *zouden willen*

o! Hier volde nog: Zij kneden mij de ziel en
 de knecht van de ziel dat is veldmannding van
 den van zijn. Daar: wij is 1 to 9 wij is 1 to 9. Alken
 den knijp secht op een bedden van heel jongen
 zij leeren knien, maar zij enden van den knien
 vrede 1 (wie) veld secht veld van de veld
 van mee ook maar en wat de polgen
 geld de onkenpen

de Goerden.
Ten tweede mit ons nationaal gevoel. Want wij zijn
allen ^{Kuwait} Arabieren, die één taal spreken, gelijk denken
en voelen.
Vandaar dan ook, dat wij zijn van den Wadi Sirhan
tot Araf als één man. Een woord van mij en mijn heele volk,
al mijn broeders, snellen te wapen, twintig duizend, hon-
derdduizend man zooveel als nodig zijn. Ik en de mijnen wij
kennen, den paden en de Araf, wij kent ons.
Het is al derhalve gemakkelijker de veiligheid te
waarborgen.

Dat hebben de lieden van den Hidjaz begrepen:
daston verzochten zij mij het koninkschap aanvaardden. Ik
weigende: ik was alleen gekomen om den Hidjaz te reinigen,
niet om over hem te heerschen. Maar toen klagden ook mijn
makkers: indien Gij nu terugkeert naar Medja zal al uw
werk ongedaan gemaakt worden en onze broeders hun geld en
bloed en leven verspild hebben. Daarop zeide ik: Iastona
de bedoninen van den Hidjaz raadplegen. En deze antwoorden:
wij hebben ons aan U onderworpen hopende op rechtvaardig-
heid van U. Wilt Gij ons nu weer aan onrechtvaardig geveit?

Ik begreep toen het verzoek der Hidjazers niet
te mogen afdraan en nam hun medelijding in ontvangst.
Het is mijn deel met alle buitenlandse machten
in vrede te leven en ik weet geen betere weg dan de vrede
in het binnenland te handhaven. Ik, Bin Sa'ood, sta daar
voor borg; met Allah's hulp zal ik in drie jaar de nomaden
zich doen vestigen, zoo als ik dat in Medja deed.

Ik ben Arabier, ik ben nationalist. Mijn woord zal
ik gestand doen en een moslimsch congres bijeen roepen,
dat over het gemak der bedevaartgangers zal beraden.
en voor hun heil arbeiden. Maar men kan niet van mij ver-
wachten, dat ik vreemdelingen medezeggenschap geeft in de
zaken van de Hidjaz zelf, ik maak overnemen als al mijn mede-
zeggenschap in de zaken van mijn vaderland.

Handwritten notes in Arabic script, likely a transcription or commentary on the typed text.

willen geven.

De moeslims van alle landen zijn èèn in hun geloof, maar iedere natie moet zich houden bij zijn eigen zaken.

De moeslims zijn èèn door den Qoerân. In den Qoerân is onze kracht; daarin vindt men alles. Men zegt mij: Gij hebt geen beschaving. Alle beschaving is in den Qoerân. Men beschuldigt ons: Gij zijt tegen den vooruitgang. Alle vooruitgang is te vinden in den Qoerân.

Wij zijn orthodox moslims en behooren tot de rechtsschool der Hambalieten. Leugens zijn het, dat wij een eigen nieuwe rechtsschool zouden hebben, dat Wij Wahabieten zijn. Leugens, dat wij de andere rechtsscholen niet rekennen. Wij erkennen den Qoer'ân en de soennah van Allah's Gezant en de vier orthodoxe rechtsscholen.

Ik ben niet onverdraagzaam. Indien lieden zijden kleeren dragen, zich parfumeeren (de Minister van Buitenslandsche Zaken vervulde het vertrek met de zoetste geuren). Roken willen, wat gaat mij dat aan? Ik belet hen ook niet vuil van de straat te eten.

Maar wie zegt moeslim te zijn; wie zegt "er is geen God dan de God (Allah)" moet zich onthouden van het aanbidden van afgoden. En wat betreft het bezoeken van graven, ik ben niet vertoornd op de domme pelgrims, die graven bezoeken willen, maar zeer op de Mekkanen, die hen daartoe aanzetten om hun geld af te zetten. Gij weet even goed als ik dat geen dier graven echt zijn, gij gelooft ook niet, dat Eva hier begraven ligt. Ik kan niet dulden, dat vreemdelingen door mijn onderdanen bedrogen en opgelicht worden.

Wat betreft onze verhouding tot die lieden, die zich moeslims noemen, maar niet tot de orthodoxen behooren de Sjiïten, Zaiditen en andere: laat hen hier de Hadj komen verrichten en weer huiswaarts keeren. En als zij willen blijven, wel nu er zijn 18000 Sjiïten ⁱⁿ mijn landschap Qathîf:

deze mantel, dien ik draag, is hun werk. Maar dat zij niet getuigen tot ergernis der orthodoxen. Dat zij niet naar buiten doen blijken van hun opvattingen.

Het eenige verschil ten slotte tusschen ons en de Christenen en Joden is, dat wij hun profeten wél erkennen; zij de onze niet. Wie twijfelt aan Mozes of Jezus twijfelt aan den Qoerân en is geen moeslim, maar een kâfir. Maar ^{o)} gij erkent Moehammad niet en gij wendt U van ons af, terwijl gij als zonen Jacobs(!!) toch nader bij ons Zonen van Ismael staat dan b.v. de Djawi die geen voorouders met ons gemeen hebben.

Zijne Majesteit eindigde met de volgende peroratie: Ik wil in dit Heilige Land met iedereen in vrede leven. Maar wee hem, die het aan wil tasten. Indien Engeland Frankrijk, Holland, Duitschland, Italië zich tegen mij verbonden dan zouden wij het verdedigen tot den laatsten man. En wij zouden niet vreezen te sterven want de dood in zulk een strijd zou voor ons zijn het heil.

In het daarop volgend gesprek sprak de koning zelve ook niet uit, dat de Indonesische pelgrims voor den Hidjaz een bestaanvoorwaarde zijn en gaf Zijne Majesteit hier den gebruikelijken-en allezinsverdienden - lof.

Ik heb gemeend de rede van Bin Sa'ood zoo uitvoerig te moeten weergeven, omdat zij werkelijk een program is en bovendien in de persoonlijkheid van dezen grooten Arabier eenig inzicht geeft.

De Consul,

Van der Plas

Noot:

- o) Intusschen gold na eenigen tijd in den Islâm tegenover de Christenen en Joden de leuze = wijkt van hen af. Erkend moet worden, dat de onverzoenlijke vijandschap van Christenen en Joden tot die heading dwong.

Cairo, 17 Mei 1924.

EGYPTIE EN ENGELAND.

740/206

De openbare meening pynigt zich met de vraag op welken voet Egypte en Engeland zullen onderhandelen. Saads aanhangers maakten zich ongerust dat hy water in zyn wyn zoude doen en hebben daarom in de verklaring van den Britschen Eersten Minister dat hy zich gebonden achtte door de declaratie van 28 Februari 1922, aanleiding gevonden eenige vragen tot hun leider te richten. Deze heeft daarop verzekerd dat hy die declaratie nog altyd verwierp en dat hy een uitnoodiging tot onderhandelen die van te voren beperkingen stelde niet zou aannemen; hy wilde alleen onderhandelen op den voet van volkomen onafhankelykheid van Egypte en den Soedan.

Terecht antwoordde de heer Ponsonby den heer Macdonald dat de declaratie zelve onderhandelingen over de vier gereserveerde punten in uitzicht stelt en dat verdaging dier onderhandelingen de kans op een bevredigende oplossing niet zou versterken.

De Residentie deed er in een geïnspireerd artikel van de Egyptian Gazette op wyzen dat inderdaad volgens de declaratie later schikkingen moeten worden getroffen na vrye en vriendschappelyke besprekingen en dat middelerwyl de status quo in al die aangelegenheden ongeschonden bewaard blyven zou.

Doch zoo schappelyk als dit artikel het doet voorkomen is de tekst niet gesteld; immers hy zegt dat in afwachting van bedoelde onderhandelingen die aangelegenheden volkomen zyn voorbehouden aan het welmeenen der Britsche Regeering.

Het is tegen deze pretentie dat Saad en de zynen steeds even sterk hebben geprotesteerd als tegen die andere van Engeland: zich in de plaats gesteld te hebben van den Turkschen Suzerein.

Men moet het Egyptische standpunt begrypen, om zich, wat al te subtiel mag schynen in de uitingen der Regeering, te verklaren.

Egypte weet dat het de zwakste party is, dat de groote meerderheid der Engelschen die eenige belangstelling voor de hangende aangelegenheid hebben zich op het standpunt stelt dat men moet uitgaan van de declaratie

van

Zyne Excellentie
den Heere Minister van Buitenlandsche Zaken
te 's-Gravenhage.

Van 28 Februari 1922, die immers het land zyn zelfstandigheid gaf. De Egyptische Regeering nu ontkent dit laatste en niet zonder reden; een bezet land is niet zelfstandig; Zy redeneert voorts aldus: wanneer wy aanneemt te onderhandelen op de basis der declaratie en dus alleen over de 4 daarin opgesomde punten en wy komen nietsk tot overeenstemming, dan hebben wy onze positie verzwakt, want dan werpt Engeland ons tegen: Ge hebt stilzwygend de declaratie aanvaard door ze als grondslag voor onze besprekingen te nemen. En nu gaat het voor de Egyptische Regeering niet om de sterkte der bezettingtroepen of de plaatsing hunner legering, neen zy wil geen enkelen Britschen soldaat in het land hebben, ook niet in de Kanaalzone, zy wil evenmin weten van bescherming door Engeland van Egypte tegen andere Mogenheden of van hier gevestigde vreemdelingen tegen de landsoverheid. Zy wil volkomen onafhankelykheid voor Egypte en voor Soedan.

Dit is de standpunt der Egyptische Regeering. Het komt mij waarschyndlyk voor, dat Engeland tegen geheel vrye besprekingen geen bezwaar zal maken maar ook dat zy tot geen resultaat zullen leiden. Juist in dit geval wil de Egyptische Regeering kunnen zeggen: wy zyn niet geslaagd, dat is waar, maar wy hebben Egypte positie in geen opzicht verzwakt.

Het is te vroeg voor bespiegelingen over wat van 't mislukken der onderhandelingen het gevolg zou zyn.

De Gezant

Cairo, 30 Mei 1924.

17

800/224.

Chalifaat.

De Bourse Egyptienne bevat een artikel naar aanleiding van een brief die door den secretaris van den onttroonden Chalief Abdoel Madjid tot Sjech Abdoel Azaim zou zyn gericht en waarin het heet :

"De oelama's zyn de erfgenamen van den profeet. De edele pogingen die gy ter verdediging van het panislamisme doet in uw hoedanigheid van voorzitter van het chalifaat in Egypte worden door den beheerscher der geloovigen zeer gewaardeerd. De chalief bidt den Al-machtige dat Hy uw pogingen met succes bekroone. Ik heb opiracht gekregen u de hoop van Zyne Majesteit op uw succes mede te deelen".

De schryver in de Bourse komt op tegen het streven van Abdoel Azaim om Egypte aan Turkye te binden en de oude panislamistische politiek in Egypte te doen herleven. Het panislamisme is mislukt omdat het geen reden van bestaan had, de Islam verkeerde nimmer in gevaar.

De voormalige Khedive Abbas was een vinnig aanhanger van het panislamisme waardoor hy in moeilijkheden met Engeland geraakte na het incident van Akaba. Een interessante depeche schreef Hr. Ms. Gezant te Constantinopel, Graaf van Bylandt over Engelsche politiek in Arabie na het incident van Akaba in 1906.

De nationalistische party die den Khedive aanning en destyds eenigszins vooruitging eindigde met zeer impopulair te worden ook omdat zy leidde tot tweedracht tusschen Mohammedanen en kopten en daardoor steun gaf aan hen die beweerden dat Egypte geen onafhankelykheid waardig was.

Egypte weet nu dat de innenging van Goidienst in zyn staatkunde schadelijk is, de Kopten voelen zich veilig en hebben zich met de nationale beweging vereenigd.

De chalifaat kwestie heeft de algemeene aandacht op Egypte gevestigd en uit alle Mohammedaansche landen komen betuigingen van instemming met het Azhar comité dat een algemeen Mohammedaansch congre in Egypte wil doen byeenkomen.

De Gezant .

(w.g.)

Voor eensluidend afschrift

De Afd. Kab. der Algemeene Secretarie

w.g. F. van Asbeck

Aan

Zyner Excellentie den Heere Minister van
Buitenlandische Zaken te 's Gravenhage.

Z E N D B R I E F.

Afschrift.

ag. 1146/24

18

No. 1279x.

BUITENZORG, den 21sten Juli 1924.

1299 ~~x~~

E i g e n h a n d i g.

Gesteld in handen van

Wd. Adviseur voor Inlandsche Zaken

ter kennisneming, met verzoek om terugzending.

Op last van den Gouverneur-Generaal

De Gouvernements Secretaris,

(w.g) F. van Asbeck.

Cairo, 19 Mei 1924.

753/208

Egypte en Engeland.

In een vorig schrijven zette ik Uwe Excellentie het standpunt uit
een waarop de Egyptische Regeering zich bij de komende onderhandelingen
met Engeland wenscht te plaatsen.

Wat moet de onpartijdige derde daartoe zeggen?

Allereerst wel dat bescheidenheid den Egyptenaar beter voegt dan
aanmatiging. Van de tegenwoordige ministers mogen sommige voor hun over-
tuiging hebben geleden -- zy geven u geen kans dat te vergeten -- voor hun
land gewrocht hebben zy niets.

Wanneer Egypte een rijk land is dan is het dat dank zy den Nyl en
den Engelschman. Dezen kan men er ongetwyfeld een verwijt van maken dat de
percentage ongeletterden zoo schrikbarend hoog is, maar wat hebben de rijke
pasjas zelf voor onderwijs of volksgezondheid ooit gedaan? Zoo goed als
niets; niet omdat het geld hun ontbrak, maar gemeenschapsgevoel.

Wordt de wil om iets tot stand te brengen by de jeugd aangekweekt,
blykt iets van schaamte over het feit dat dit volk geestelyk op geïmpor-
teerde Syriers en anderen parasiteert? Is het niet jammerlyk dat het
Parlement wiens leden er alles aan gelegen moest zyn juist op dit oogen-
blik een goeden indruk te maken, den tyd verknoeit met beuzelary en
karakool?

Egypte heeft nog geen begin van bewys geleverd dat het zichzelf
kan besturen en de veiligheid der vreemdelingen waarborgen. Integendeel,
zoo iets dan is de vrees dat het vertrek der bezettingstroepen voor de

vreemdelingen

vreemdelingen gevaarlijk zou zyn, versterkt door de deze laatste maanden toenemende xenophobie. En tusschen de grootste groepen dier vreemdelingen, dat zyn de Grieken en Italianen, bestaat ook onderling vyandschap; velen vreezen dat, werden de bezettingstroepen teruggetrokken, te Alexandrie en Cairo wanordelykheden tusschen die kolonies zullen uitbreken, waarin Italie aanleiding zou kunnen vinden tot interventie. Hoe zou Egypte zich daartegen verzetten, het zou zelfde tegen den Georgios Averof alleen niets vermogen, slechts Engeland kan het tegen andere mogenheden verdedigen en zou dat ook wel moeten doen. Doch is het dan wel raadzaam te vertrekken?

Het zyn niet alleen de vreemdelingen die blyk geven van wantrouwen in de toekomst; het is een publiek geheim dat de Koning de tonnen gouds die hy jaarlyks overhoudt in Europa bewaart en wanneer de ryke prins Kemal Eddin in eene week 2 millioen hypotheek neemt op zyne landeryen dan is dat ook om zyn vermogen buitenaf in veiligheid te brengen.

Kortom, wanneer de Egyptische Regeering de Engelsche denkt te overtuigen dat zy geen soldaat in het land behoeft te houden - en dat is volgens den Minister van Buitenlandsche Zaken het voornemen - dan houdt zy den Brit uitermate goed van vertrouwen.

Te verwachten is dan ook -- velen zullen zeggen te hopen -- dat overeenstemming op den grondslag als de Egyptische Regeering wenscht niet zal worden bereikt.

De Gezant

Zyner Excellentie
den Heere Minister van Buitenlandsche Zaken
te 's-Gravenhage.

Cairo, 17 Mei 1924.

EGYPTEN EN ENGLAND.

BUITENZORG, den 28sten Juli 1924.

Gesteld in handen van den Wd Adviseur voor Inlandsche Zaken
ter kennisneming, met verzoek om terugzending.

Op last van den Gouverneur-Generaal:
De Gouvernements Secretaris,
(w.g.) F. van Asbeck.

Afschrift.

DEPARTEMENT VAN KOLONIËN.

4e Afdeling p/v

No. 27/660.

Aantal bijlagen: 3.

De Minister van Koloniën heeft de eer Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandisch-Indië hierbij ter kennisneming aan te bieden een afschrift van een brief van Harer Majesteits Gezant bij den Heiligen Stoel van 12 April jl. No. 1805/30, handelende over een artikel in de "Oriente Moderno" van 12 Maart jl. van de hand van den Heer Nallino, getiteld "Het einde van het zoogenoemde Ottomaansche Chalifat".

Voorts wordt hierbij nog aangeboden afschrift van een brief van den Consul te Djeddah van 16 April jl. No. 368/70, houdende nadere bijzonderheden noemens de reis der eerste Medina-karavan, alsmede afschrift van een brief van de scheepsgeneesheeren Dr. Pollak en Dr. Wulffen Patthe, noemens de quarantaine- en ontmettingsmaatsregelen te Kamran en Djeddah, met verzoek te willen mededeelen tot welke opmerkingen laatstgenoemde brief aanleiding geeft.

's-Gravenhage, 15 Mei 1924.
Namens den Minister voornoemd,
De Secretaris-Generaal,
(w.g.) Th. van Voorthuizen.
L.S.G.

LEGATION ROYALE DES PAYS BAS

PRES LE SAINT SIEGE.

Rome, 12 April 1924.

No. 1805/30.

De "Oriente Moderno" van 15 Maart jl. bevat een artikel van de hand van den Heer Nallino, getiteld "Het einde van het zoogenaamde Ottomansche Kalifaat", waarvan ik de eer heb, Uwer Excellentie hieronder een résumé te doen toekomen.

De schrijver begint met te wijzen op de vele verkeerde Europeesche opvattingen omtrent de Mahommedaansche instellingen, die dagelijks door de groote Europeesche bladen worden verspreid, tot groot nadeel van de Europeesche politiek tegenover de Muzelmansche wereld; reeds vroeger heeft de schrijver de kunstmatigheid der moderne Oostersche bewegingen voor de kwestie van het Kalifaat in het licht gesteld en heeft hij ze - tegen de overheerschende *opinie* in Europa in - verklaard slechts een oorlogswapen te zijn tegen het imperialisme der wester-sche mogendheden, gebaseerd op een ware vervalsching der fundamenteele principes van den Islam en van de geschiedenis der Muzelmansche volken.

De onmiddellijke oorzaak van de ernstige daad der Groote Vergadering van Angora op 3 Maart jl. moet volgens Nallino gezocht worden in de vrees, dat de conservatieven zich om het Khalifaat zouden scharen om tegen de nieuwe Republiek op te treden, die den 29n October 1913 door een vermeteld minderheid was doorgedreven tegen de eeuwenoude tradities

Zijner Excellentie den Heere
Minister van Buitenlandsche Zaken.

tradities van alle Muzelmansche landen in.

De strijd tusschen de behoudende tendenties en de zuiver nationale Turksche strooming op liberale, zelfs radicale basis, had zich tot den zomer van 1923 voortdurend toegeëpitst, en het is zeker aan dit conflict, dat de Eerste Minister Husein Re'uf Bey zijn ontslag te danken had, nog wel na de enorme diplomatieke overwinning van Turkije te Lausanne, terwijl ook andere mannen van beteekenis, waaraan Turkije zijn redding gedurende en na den oorlog te danken had, werden achteraf gezet wegens veronderstelde behoudende tendenties.

De strijd gevoerd tusschen de behoudende pers van Constantinopel en de radicale van Angora werd steeds vinniger, terwijl zich reeds stemmen voor de onmiddellijke afzetting van den Kalief deden hooren.

Toen volgde het rumoer veroorzaakt door den Engelschen brief der beide Indiërs Agha Khan en Amir Ali, tot den Eersten Minister Ismet Pasha gericht; en hoewel de journalisten van Constantinopel die den brief in hunne bladen hadden gepubliceerd, werden vrij gesproken, bleven de gemoederen toch zeer geprikkeld, totdat eindelijk de discussie over de begrooting in de Groote Vergadering van Angora in een discussie over het voortbestaan van het Kalifaat ontaardde, waarvan de apanage voor het nieuwe begrootingsjaar moest worden goedgekeurd. Met onvoorziene snelheid werd de begrootingskwestie aldus een ernstige zeer politieke kwestie: het Kalifaat werd voorgesteld als een element vijandig aan het republikeinsch regime, en als geneigd onder vreemden invloed te komen, zoodat den 3n Maart met groote meerderheid het besluit tot afschaffing van het Kalifaat werd aangenomen

aangenomen.

De onmiddellijke oorzaak van die afschaffing was dus het besluit om subiet, met wortel en tak, eene instelling uit te roeien, die aan de tegenstanders van het nieuwste politieke regiem van den staat van Angora een vast steunpunt scheen te bieden. Er zijn echter diepere oorzaken voor de onvereenigbaarheid van het Kalifaat met de nieuwe Turkije:

1o. het ongeneeslijk contrast tusschen de moderne Europeesche opvatting van den zuiver nationalen staat, zooals gewild door de nu aan het bewind zijnde Turksche partij, en de supernationale Muzelmansche opvatting van den Staat, die zijn bestaan baseert op het gemeenschappelijk geloof, onafhankelijk van de nationaliteit; met andere woorden het ongeneeslijk contrast tusschen de nationale idee van de mannen van Angora en de pan-islamitische idee, waarvan het Kalifaat juist de meest typische en kenmerkende uitdrukking is.

2o. Het eveneens ongeneeslijk conflict tusschen den modernen Staat - die de juridische gelijkheid van alle burgers, zonder onderscheid van godsdienstige confessie, aanneemt - en den Islamietischen Staat, waarvan het Kalifaat onafscheidbaar is, die niet alleen de juridische superioriteit der Muzelmannen boven de belijders van andere godsdiensten aanneemt, maar tevens dat het recht de resultante is van den goddelijken wil, den Mohamedanen door den Koran en door de Sunnah medegedeeld, waarvan de uitlegging weer alleen aan de ulama toekomt, onafhankelijk van elke inmenging van den Staat.

3o. De erkende ongerijmdheid van een Kalief ontheven van tijdelijke macht en van de hooge souvereiniteit

over

over welken Muzelmenschen Staat ook, daar dit een ware contradictio in terminis zou zijn, voor zoover, volgens de Mohamedaansche leer, het ambt van Kalief juist bestaat in het regeeren over het universeele Islamitische Rijk.

40. De klaarblijkelijke ongrijpbaarheid van het besluit van den 1n November 1922 door de Groote Vergadering van Angora genomen, waarbij aan den Kalief, onttrokken van zijn tijdelijke macht, geestelijke bevoegdheden werden opgedragen, die de Kaliefen nooit hebben bezeten, en die, in den Islam, niemand zou kunnen zeggen waaruit zij eigenlijk bestaan. Al wat men had kunnen doen was aan het Kalifaat op te dragen de benoeming der mufti, de erkende uitleggers van het kanonieke recht, der qadi, de rechters in zake het Muzelmansch persoonlijk statuut, en eindelijk het oppertoezicht op de administratie der waqf of vrome stichtingen en op de godsdienstige broederschappen der Suffi. Maar het is duidelijk dat zelfs binnen deze enge grenzen de functies van den Kalief nooit zuiver geestelijke bevoegdheden zouden gebleven zijn maar integendeel aan de prerogatieven van den Souvereinen Staat afbreuk gedaan zouden hebben.

De fantastische scheiding tusschen geestelijke en tijdelijke macht was bestemd tot een einde te komen ten gevolge van den tragikomischen toestand van oneenigheid tusschen het bestaan van "Zijne Majesteit" (welke titel officieel aan den nieuwen geestelijken Kalief was toegekend) en de volle souvereiniteit van den Turkschen Staat, en in de even komische als ijdele moeite voor den Kalief zuiver geestelijke bevoegdheden te vinden, of ten minste bevoegdheden, die de prerogatieven

van

25

van den Staat aantasten. De afschaffing van deze pseudo-Kalief was onvermijdelijk en slechts een kwestie van tijd de tijd namelijk noodig om zich te vergewissen van de dwaling begaan door onvoldoende kennis der islamietische klassieke instellingen, en de tijd om vele niet Turksche muzelmannen voor te bereiden op de teleurstelling dat Kalifaat te zien verdwijnen, dat, hoewel met de goede islamietische normen in strijd, het symbool kon vormen van een blijvende politieke (niet godsdienstige) eenheid der Muzelmansche wereld, en het teeken, rond hetwelk zich de voorstanders van panislamietische actie schaarden, gericht op de verdrijving der Europeesche bezitters van de landen van den Islam.

Voor wie de leer en de geschiedenis van den Islam kennen, is het duidelijk, dat het besluit van Angora, op zich zelf beschouwd, terugkeer naar de wettigheid is en in volle overeenstemming met hetgeen de goede Muzelmansche leerstellingen eischen. Volgens die leerstellingen, ononderbroken gedurende eeuwen en nog heden ten dage onderwezen, moet de Kalief behooren tot den stam der Quraish. Een Turksch Kalief is daarom reeds onwettig. Volgens de goede Muzelmansche leer moet wijders de Kalief direct of indirect gekozen worden: a priori vast te stellen, zooals in Turkije geschied is, dat het Kalifaat in een bepaalde dynastie moet zetelen en daarin moet worden voortgezet volgens een bepaalde lijn van opvolging, zonder dat keer op keer ten minste de juridische fictie van den wil der Muzelmannen tusschen beide komt, is tegen de theorie en de geschiedenis van het Kalifaat ingaan. Het is nog erger, wanneer de keuze van het Kalifaat aan een nationaal Parlement wordt toevertrouwd

trouwd, waarvan ook niet-Muzelmannen deel uitmaken.

Het is eveneens onwettig, dat het Kalifaat door een bepaalde natie wordt bemachtigd, die op geenerlei wijze aan de andere Muzelmannen toestaat zich in de zaken van het Kalifaat te mengen en aan de Kaliefskeuze deel te nemen. En hoe kon het Turksche Kalifaat zich ten slotte voor wettig houden, waar zijn hooge souvereiniteit nooit door de overige Muzelmansche Staten is erkend, en geen van derzelve vorsten ooit zijn eigen legitimiteit heeft afgeleid van een tijdelijke investituur, waarmee hij door den zoogenaamden Turkschen Kalief zou zijn bekleed?

Het besluit van Angora is in zijn wezen en van een islamietisch standpunt een correcte daad, ook indien het aan de verwachtingen en droomen van het moderne politieke panislamisme den bodem inslaat. Dat het besluit van weinig eerbied voor den Islam getuigt, is waarschijnlijk niet zoozeer aan den inhoud daarvan te wijten, als aan den geest, waarin het werd doorgedreven, en bovenal aan andere besluiten betreffende de Muzelmansche zaken in Turkije. Het is toch niet de afschaffing van een Kalifaat, dat onwettig was, maar de dreigende opheffing der geestelijke rechtbanken en andere daarmee in verband staande voorzieningen, die den Muzelmanschen geloovigen reden kunnen geven tot gewettigde verontwaardiging.

Het ~~in~~ legitieme Kalifaat heeft een exclusief religieus karakter, in dien zin, dat het op politiek gebied die eenheid van alle Muzelmansche volken zou moeten handhaven, die op religieus gebied wordt gehandhaafd door

de

door de unanieme of overheerschende opinie der ulama, tegenover welke de Kalief een willekeurig geloovige is, genoodzaakt om hunne traditioneele leer op het gebied van den godsdienst als op dat van het recht te aanvaarden. Het legitieme Kalifaat is de tastbare uitdrukking van de opvatting, dat de Muzelmansche Staat een geheel zou moeten vormen, alle Muzelmannen der wereld in zich vereenigen, en tot basis zou moeten hebben niet de overeenstemming in ras, in nationaliteit of in taal. maar de overeenstemming in geloof. Het Kalifaat is als zoodanig niet anders dan de verwijzenlijking van hetgeen wij tegenwoordig het politieke panislamisme noemen, en het welk, als van zelf sprekend, onvereenigbaar is met de belangen der westersche naties, die het op geenerlei wijze zouden kunnen tolereeren, daar de erkenning er van reeds zou zijn de erkenning van de onwettigheid hunner overheersching der Islamietische landen.

Het legitieme Kalifaat is echter reeds bijna zeven eeuwen verdwenen, opgelost in vele onafhankelijke staten, daar de provincies, die ver verwijderd waren van den zetel van het rijk, reeds lang te voren autonoom geworden waren onder eigen regeerende dynastiën. De band tusschen deze en het Kalifaat bepaalde zich dikwijls tot: een diploma van beleening afgegeven door den Kalief aan den lokalen souverein, die slechts legitiem vorst was uit hoofde van die persoonlijke beleening; het opnemen van den naam van den Kalief, te zamen met den naam van den lokalen vorst in de Vrijdagsche preek (khutbah); het te zamen vermelden der namen van den Kalief en van den lokalen vorst op de gouden en zilveren munten. Deze uiterlijke teekenen van erkenning van de

hoogste

hoogste politieke autoriteit van den Kalief beduiden echter meer dan analoge teekenen in het christelijk Europa beduid zouden hebben, wijl in den Islam, waar de wetgeving op uitlegging van heilige teksten berust, het voornaamste gedeelte van het recht hetzelfde was in de meest verwijderde Staten. Het rechtsprincipe dat in de Europeesche Middeleeuwen op het verschil in ras gebaseerd was (*cuius gens eius lex*) berust in de Islam op het verschil in geloof (*cuius religio eius lex*).

Het definitieve einde van het Kalifaat vond plaats in 1258, toen de Tartaarsche horden onder Hulagu Khan, Bagdad plunderden en de regeerenden Kalief met alle leden zijner dynastie onbrachten. Daarna was er geen Kalifaat meer, maar waren er slechts "innocui aspiranti" voor dit ambt, die zich den titel van Kalief of wel dien van amir al-mu-'minin "Beheerscher der Geloovigen" toe-eigenden. Maar dergelijke liefhebberijen hadden geen uitwerking buiten hun eigen Staten terwijl voor die vorsten zelf de titel Kalief slechts diende om hunne waardigheid groote luister bij te zetten; evenals in Europa de titel van Keizer zijn middeleeuwsche betekenis heeft verloren, om nog slechts een monarch van een enkelen Staat aan te duiden.

Het in 1262 door de Mamelukken Sultans van Egypte opgerichte pseudo Abassiden Kalifaat, dat nooit door de Muzelmannen buiten het Egyptische Rijk werd erkend, kwam tot een einde door de Turken, die in 1517 Syrië en Egypte veroverden. Hoewel deze laatsten een zeer groot gedeelte der landen van den Islam onder één scepter brachten, dachten hunne zeer orthodoxe Sultans er niet aan zich

den

den titel van Kalief toe te eigenen, die hun als zijnde van Turksch ras, niet wettig toekwam.

Maar afgezien van orthodoxe gewetensbezwaren is er nog een ander element, dat de groote Turksche sultans er van afhield zich als zoodanig te betitelen. Sinds vele eeuwen werd toch de kwestie van het Kalifaat door de enorme meerderheid der Muzelmannen niet meer als een levenskwestie opgevat. De religieuze eenheid bleef zich als in het verleden handhaven ten gevolge van het onderricht der ulama, naar wie zich op het stuk van het geloof zoowel de Kalief als andere vorsten te richten hebben. Hetgeen echter verbroken was, was de politieke eenheid; maar een ieder wist, sinds eeuwen, dat dit onder de bestaande omstandigheden een utopie was, al leerden de boeken, dat het de plicht der geloovigen was, zich onder een hoofd te scharen. Dit laatste wordt echter uitgelegd als zullende worden verwezenlijkt in den verwachten Mahdi, wiens zwaard de geheele aarde onder den Islam zal brengen en er de volmaakte gerechtigheid zal invoeren. Het verwachten van die gouden eeuw ontnam elke praktische waarde aan de afwezigheid van een universeelen monarch van den Islam. Zoo is er dan ook in de Arabische, Perzische en Turksche literatuur van de 13e tot het midden van de 19e eeuw geen spoor te vinden van intriges tusschen Staten, politieke agitatie of polemieken wegens de kwestie van het Kalifaat.

Het weder opkomen van de bemoeiingen van een gedeelte der Muzelmannen voor het herstel van het Kalifaat dateert slechts van het midden van de vorige eeuw, en - al klinkt het paradoxaal - is het specifieke werk geweest der Europeesche Mogheden, bevreemd als deze waren, dat hunne

Muzel-

30

Muzelmansche onderdanen in hunne verondersteld geestelijke betrekkingen met hun veronderstelden hoogsten Kerkvorst te Constantinopel belemmeringen zouden ondervinden. Nadat speciaal in de 19e eeuw vele Mohammedaansche landen onder Europeesch bestuur of protectoraat waren gekomen, werd door de Europeesche mogenheden ten bewijze, dat zij geen moderne kruistochten op het oog hadden, bijzondere welwillendheid ten opzichte van den Mohammedaanschen cultus betoond. En daar de Europeesche bewindslieden en diplomaten "superbes d'ignorances" voor wat de Islamietische instellingen betreft zich niet konden voorstellen, dat een positieve godsdienst als de Islam, wegens zijn bijzonderen oorsprong en zijn historische en doctrinale ontwikkeling nooit een Hoogsten Kerkvorst, een hierarchisch organisme bezeten had, begonnen zij hunnen kolonialen onderdanen den eerbied voor te houden en in te prenten die zij aan hun Paus, vereenzelvigd met den Kalief, verschuldigd waren terwijl de Kalief op zijn beurt vereenzelvigd werd met den Sultan van Turkije.

De Europeesche aansporingen bleven begrijpelijkwijze niet zonder uitwerking. De Krimoorlog had het prestige van Turkije in het Oosten zeer verhoogd; de terugkeer tot de oude politieke eenheid scheen, na de Europeesche invasie der Mohamedaansche landen, de eenigsweg tot redding toe aan die Muzelmannen, die het meeste contact met Europa hadden, te weten de half vereuropeaaniseerde Indiërs en Turken. De verkeerde denkbeelden der Westerlingen nopens het wezen van het Kalifaat en nopens de Sultan van Constantinopel leenden zich uitnemend om in geheel anderen zin geëxploiteerd

exploiteerd te worden voor die panislamietische propaganda op Turksche basis, welke Europa, die er een geheel ander karakter aan toekende dat het in werkelijkheid bezat, gedurende een lange reeks van jaren vergemakkelijkte en op weg hielp.

Zoo kon het naar aanleiding van dit Europeesche misverstand gebeuren dat Abd ul-Hamid II zich in de Turksche constitutie van 1876 behalve Sultan van Turkije Kalief aller Muzelmannen noemde; dat verschillende Westersche Mogenheden in de vermelding van den naam van den Turkschen pseudo-Kalief in de Khutbah of preek van Vrijdag een verplichte daad van erkenning zagen tegenover het hoofd van den Islamietischen godsdienst; dat Frankrijk den Sultan van Marokko en Engeland Emir Hussein aanspoorden om zoodra Turkije gevallen zou zijn zich als Kalief op te werken. Al die brave Europeanen vreesden, dat de Muzelmannen zonder hun Hoogsten Kerkvorst zouden moeten blijven, en dat derhalve de Islam als godsdienst gevaar liep.

En nu, dat het besluit van Angora aan Europa den goeden dienst bewezen heeft een kunstmatig iets af te schaffen dat alleen kon dienen om politieke bewegingen te voeden, die tegen de belangen der Westersche Mogenheden indruischen, komt een Romeinsch blad voorstellen dat Italië gastvrijheid aanbiedt aan den afgezetten..... Paus Abd ul-Megid, ten einde aan de volgelingen van den Islam een normaal godsdienstig leven te garanderen: terwijl dadelijk daarop de *Matin* en de bekende Turcophile Claude Farrère in de *Liberté* de Fransche Regeering aansporen den verbannen kalief van Constanti-
nopol

nopel, Hoofd van den Muzelmanschen godsdienst, een toevluchtsoord in Tunis aan te bieden.

Buiten Turkije heeft het besluit van Angora alleen veel rumoer veroorzaakt in de half vereuropeaaniseerde Muzelmansche kringen; bovenal onder de Mahomedanen in Engelsch-Indië, die zich daardoor een hunner krachtigste anti-Britsche wapens zien ontvallen, hun anti-Europeesch panislamietisch politiek program zien onverwerpen, en geheel hun luidruchtige beweging voor het Kalifaat, die ook voor vele Hindoes en zelfs door Gandhi (voor hun eigen doeleinden) werd gesteund, in duigen zien vallen zoo niet belachelijk-gemaakt.

Voor de overige Muzelmannen daarentegen, getrouw aan de goede normen van den Islam, is de afschaffing van het Turksche Kalifaat van weinig belang, daar de Turksche Kalief voor hen vroeger een persoon was die zich een titel toeëigende, die hem niet toekwam, terwijl de besluiten van 1 November 1922, die hem slechts een imaginaire geestelijke macht toekenden, hem in hunne oogen balachelijk hadden gemaakt. Meer indruk heeft in die zuiver Muzelmansche kringen het besluit van 1922 gemaakt, dat het Sultanaat afschafte en aan Turkije het typische karakter van een Muzelmanschen Staat ontnam; dit was het ware teeken, dat Angora zich volstrekt buiten de historische en doctrinale traditie van den Islam stelde.

De verontwaardiging in de oprechte Muzelmansche kringen heeft dus een geheel andere oorzaak, en wel de allerlaatste wetgevende bepalingen van Angora, die de theologische scholen van zuiver Islamietisch type (medrese afschaffen en de vereerde shari'ah (Sceria) opheffen,

zoodoende

zoodoende de fundamenteën van het Mahomedaansche sociale leven vernietigend. Artikel 2 van het ontwerp der nieuwe Turksche constitutie zegt wel, dat "de officieele godsdienst van den Staat is de Islam," maar men heeft hier in elk geval met een godsdienst sui generis te doen, van nationaal karakter, waarop het jacobijnsch program der Jong-Turken van 1908 zijn invloed doet gelden, en dat een afgrond delft tusschen het Islamietisch verleden en de zuiver Turksche toekomst.

De schrijver eindigt met te zeggen dat het natuurlijk onmogelijk is voorspellingen omtrent den difinitieven afloop dezer beweging te doen.

De Gezant,

(get) O . Van Nispen tot Sevenaer.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Kolonien,

(w.g) Th. van Voorthuijsen

L.S.G.

171

hott na 1925 34

Nederland en Indië.

door

J. Tideman.

Nederland en Indië zijn door in de historie gegroeide en ten slotte in onze wetten vastgelegde banden, als onderdeelen van den Nederlandschen Staat, zoodanig tot een eenheid verbonden, dat losmaking dier banden, ont-binding dus, destructie voor beide deelen zou beteekenen.

Als elk koloniaal rijk wordt deze Nederlandsche Staat, wordt Groot-Nederland bedreigd door gevaren, welke zijn gelegen in de opkomende begeerte naar meer bewegingsvrijheid en meer zelfbeschikking over de eigen aangelegenheden, die de koloniale volkeren koesteren en door mededinging van andere machten, die uit naijver of om expansie mogelijk te maken, zich als bondgenoot van opkomende vrijheidsidealen opwerpen.

Het is van belang na te gaan, hoe de ontwikkeling der tegenwoordige verhoudingen uit het verleden heeft plaats gegrepen en hoe de band, die het geheel tesamen houdt en welks bestaan voor beide deelen een levenskwestie is, op de beste wijze wordt verstrekt.

De "bezittingen" van de Oost-Indische-Compagnie gingen in 1800 aan den Staat over en werden ten slotte door invloed en werkzaamheid van de Nederlandsche Regeering, als zoodanig vertegenwoordigend de Nederlandsche natie, tot een aan het moederland in staatkundigen zin gelijkvormig deel van den Nederlandschen Staat omgevormd. (art. 1 G. W.)

Het is duidelijk, dat er van een door Nederland te vervullen koloniale taak pas sprake kon zijn vanaf het oogenblik, waarop de overdracht van de Compagnie aan de Nederlandsche natie (eerst als Bataafsche Republiek, daarna als Koninkrijk Holland en eindelijk als het Koninkrijk der Nederlanden) plaats had.

Was in den aanvang van de 19de eeuw, toen het Nederlandsch gezag - zij het met een korte onderbreking tijdens het Engelsch tusschenbestuur (1811-1816) - zich begon te doen gelden, exploitatie het doel der koloniale politiek, voortzetting feitelijk van het régime der Compagnie, in het midden dier eeuw trad een kentering in de beginselen, waarnaar Indië bestuurd werd, in. Langzamerhand leidde dit tot het moderne koloniale regeerbeleid, waarvan de beginselen niet alleen in de Nederlandsche wetten zijn vastgelegd, doch dat bovendien door internationale opvattingen van recht en staatsplicht wordt geeischt.¹⁾

Nederland heeft de taak aanvaard, die een goed bestuur van koloniën inhoudt en die naast de behartiging der belangen van het moederland, met betrekking tot de inheemsche volkeren ten doel heeft hun zwakke sociale organisatie te beschermen en weerbaar te maken om exploitatie der zwakkeren en in het algemeen maatschappelijke ontwrichting te voorkomen.

Dat bestuur streeft thans naar bevordering van de ontwikkeling der bevolking door ontplooiing van eigen krachten en langs eigen lijnen tot zelfwerkzaamheid tot medewerking aan den vooruitgang van het geheel in het kader der moderne wereldverhoudingen.

Het is een hoog ideaal, dat een dergelijke doelstelling van een volk durft voorhouden. Om het te bereiken - althans er met ernst naar te streven - is een gezagsvoering noodig,

Het bestaan van z.g. protectoraten en mandaatgebieden bewijst, dat het ernst is met een westersch leiderschap, zoolang de koloniale volkeren nog niet opgewassen zijn tegen de gevaren, die uit de moderne wereldconstellatie dreigen. (art. 22 van het Volkenbondshandvest).

die alle onderling zoo verschillende deelen van Nederlandsch-Indië in het staatkundig verband tesamen houdt en in voorkomende gevallen tot de orde roept.

Voor een klein land als het onze met haar verhouding weinig machtsmiddelen om een gezag over millioenen, desnoods tegen den zin van een deel der betrokkene, te handhaven, heeft het probleem der koloniale bewindvoering zijn eigenaardige delicaten inhoud en zijn verbijsterende omvang.

Niet alleen de gewone vraagstukken die aan een Regeering in den modernen tijd ter oplossing worden voorgelegd, zegt de Kat Angelino¹⁾, doch ook de problemen van veel verder strekkenden aard, die in de nauwe aanraking van verschillende rassen en volkeren zijn gelegen, houden haar bezig.

Er zijn stroomingen ontstaan, zoowel onder idealistische figuren in het Westen als onder Oostersche volkeren, die den huidige toestand van "overheersching", zooals men gaarne tendentieus zegt, immoreel en een wanproduct der Westersche cultuur achten.

Ook in den Volksraad is een groep, die meent, dat het Nederlandsche gezag over Indië de grondoorzaak van alle kwaad is. Menschen van deze visie zouden den band tusschen moederland en koloniën zoo spoedig mogelijk willen verbreken en de schoone idee van volledig zelfbeschikkingsrecht voor de laatsten liever heden dan morgen verwezelijken. Zij zien voorbij hoe stevig het Nederlandsche gezag gevestigd is en begrijpen niet, dat zulk een simplistische oplossing een ramp zou beteekenen voor beide partijen.

1). A.D.A. de Kat Angelino, Staatkundig beleid en bestuurszorg in Ned. Indië, Inleiding en Hoofdstuk II: De roeping van het leiderschap.

De studie der historie, die tegenwoordig tracht te verklaren door welke economische, sociale, geestelijke en religieuze oorzaken de groei der dingen zich voltrekt, doet zien, dat het Westen als het ware naar het Oosten gedreven werd door de expansieve kracht, die het in de laatste eeuwen heeft ontwikkeld en dat het Westen juist door die kracht een overwicht over het Oosten verkreeg, zoodat de verhoudingen, die daaruit voortvloeiden, moesten leiden tot het ontstaan van koloniale rijken.

Onze voorouders hebben daarin hun rol gespeeld. In durf en ondernemingsgeest schreden zij vooraan. Hun vaderland was hun te klein en zij togen naar vreemde landen om — onder omstandigheden, waarvan men zich heden geen denkbeeld kan vormen — eindelijk Indië te bereiken en zich daar te vestigen. Hoe men van het standpunt onzer tegenwoordige cultuur de daden van mannen als Jan Pieterszoon Coen en zijn tijdgenooten moge beoordeelen, zij hebben met de middelen, die in hun tijd gewettigd en veroorloofd werden geacht, een taak volbracht, waaraan Nederland zijn grootheid als Koloniale mogendheid te danken heeft, ook al heeft Coen nimmer welbewust naar het scheppen van een Groot-Nederland in dien zin gestreefd. Het is niet in één woord te zeggen, wat met den arbeid dier stoe-re voorouders samenhangt, doch zeker niet het eenvoudige verwerven van materieelen rijkdom alleen.

Dat ook in Nederland wetenschap, techniek, vorsching der natuur en zooveel andere zaken, die den grootschen geestelijken arbeid vorm geven, de vlucht konden nemen, die aan iederen onpartijdigen beoordeelaar respect afdwingt, is voor een groot deel door het bezit van koloniën mogelijk geweest.

Uit dat standpunt bezien, hebben de volkeren der koloniën, zij het passief en geheel onbewust, medegewerkt aan het scheppen van de westersche cultuur,

die de wereld op haar bepaalde wijze een schrede verder op den weg der ontwikkeling heeft gebracht. Dit is even waar, als dat de werkzaamheid en de resultaten van een genie als Edison niet denkbaar zijn zonder het aanvullende werk van al diegenen, die geen besef hadden van het in dat opzicht nuttig effect van hun arbeid.

Doch ook voor die volkeren zelven sproot - ongeacht en ondanks de daarmede gepaard geweest zijnde excessen - een onberekenbaar voordeel voort uit de aanraking met het Westen.

De bracht de persoonlijke vrijheid, de orde, de veiligheid van persoon en goed, de rechtszekerheid, het onderwijs, de gezondheidszorg, de openlegging van welvaartsbronnen en zooveel meer, dat aan de directe waarneming ontsnapt.

Het zijn deze imponderabilia van hooge waarde, die de volkeren van Indië aan den invloed en de werkzaamheid van het Nederlandsche gezag hebben te danken.

Het is daarom niet de vraag, hoe Nederland zich van Indië kan losmaken, maar hoe het den band met Indië kan verzekeren en verstevigen om zijn taak als koloniale mogendheid te vervullen,

Door een abandonneeren op korten termijn van de koloniën zou juist al hetgeen het Westen aan kostbaar goed voor de volksontwikkeling aan Indië heeft gebracht, als met één slag worden vernietigd.

Geen enkel der deelen van het conglomeraat, dat door het Nederlandsche gezag tot een staatkundige eenheid is gemaakt, zou thans het bewind - zelfs over zijn eigen gebied - in vollen omvang zelfstandig kunnen voeren, zonder dat de geestelijke en materiele voordeelen, die het door de Nederlandsche leiding ontving, verloren zouden gaan.

39

En wanneer een dier deelen eindelijk zóó ver mocht komen, dat het zonder een bevoogding als thans noodzakelijk is, zijn eigen zaken kan beheeren, dan zou zich een haast onoplosbaar probleem opwerpen ten aanzien van de verhouding, waarin zulk een deel tot de andere nog niet zoo ver in ontwikkeling voortgeschreden volkeren van den archipel komt te staan.

Waartoe ten slotte de ontwikkeling der koloniale verhoudingen in de toekomst kan leiden en op welke wijze het probleem van de zelfstandigheid van Indië in het wereldverkeer zal worden opgelost, is een onbekende, waaromtrent het ijdel is speculatieve voorstellingen te vormen.

Wij constateeren, dat de verhoudingen, zooals deze historisch gegroeid zijn, ons naast rechten, verplichtingen opleggen.

Hierbij moeten wij ons doordringen van de waarheid, dat Nederland, wil het in de historie een waardige rol vervullen, bij het vervullen van die plichten, een verantwoordelijkheid en een offervaardigheid heeft te aanvaarden, waarvan de last niet alleen op de Regeerings- of bestuursorganen rust, doch door de Nederlandsche natie in haar geheel, moet worden aanvaard, minder materieel, dan wel op geestelijk gebied; in de erkenning hiervan ligt tevens de rechtvaardiging van zulk vreemd gezag over de volkeren van den archipel.

Alvorens hierop nader in te gaan, is het wensche-lijk den tegenwoordigen toestand en de wijze, waarop deze zich uit het vroeger bestaande heeft ontwikkeld eerst in staatkundig, daarna in maatschappelijk opzicht te schetsen.

Blijkens artikel 1 van de Grondwet omvat het Koninkrijk der Nederlanden:

het grondgebied van Nederland (het rijk in Europa),
Nederlandsch-Indië,
Suriname en
Curaçao.

Het Nederlandsche gezag berustend bij de Kroon en de ministers, beheerscht derhalve een vierdeeligen staat. Omtrent den zin van dit artikel bestaan zeer verschillende opvattingen.

Prof. Kleintjes ziet den Nederlandschen Staat als hoogste rechtsgemeenschap, die in het volkerenrecht als subject optreedt. Het lidmaatschap van den Nederlandschen Staat van den volkerenbond heeft voor zijne deelen, die ieder als afzonderlijke rechtsgemeenschap optreden, rechtsgevolgen.

Prof. Nederburgh verklaart, dat de opvatting van den vierstaat, waarin de positie der deelen die van de Engelsche dominions nabij komt, mogelijk in de toekomst verwezenlijkt zal worden, doch dat deze niet rust op het tegenwoordige stellige staatsrecht. Hij ziet de overzeesche deelen als staatkundig gelijkwaardig met de Nederlandsche provincies.

// Prof. Eigeman acht de overzeesche deelen van het rijk wel gelijksoortig, maar niet gelijkwaardig met het moederland, ook omdat in werkelijkheid niets is geschied tot uitwerking van het probleem der zelfstandige organisatie van den Staat en van zijne verhouding tot de rijksdeelen. Volgens hem is het doel van artikel 1 van de grondwet de opheffing van Indië tot zoodanig staatkundig, maatschappelijk en economisch peil, dat de effectieve Nederlandsche leiding eindelijk zal kunnen worden ontbeerd.

Bij alle verschil in deze opvattingen komen zij in één opzicht overeen, dat bij allen de gedachte - ik zeg niet ^{het} "verlangen" uitgaat naar een staatsvorm, zooals die zich in de "British Commonwealth of Nations" ontwikkelt, een gebeuren dat door een Fransch schrijver

"la plus grande expérience de l'Histoire" wordt genoemd ¹⁾.

In ieder geval is er een groot onderscheid in karakter van het eerst genoemde deel (het grondgebied van Nederland) en de overige deelen, van welke laatste thans alleen Ned.-Indië onze aandacht vraagt.

Naar Westersche opvatting is Nederlandsch-Indië een uit vele naar aard en wezen zeer verscheiden deelen samengestelde belangeneenheid, waarvan een uiteenvallen niet anders dan chaotische verwarring kan brengen voor ieder der onderdeelen op zich zelf.

De Indische volkeren schikken zich in die eenheid onbewust, vroeger uit vrees voor een autoritair gezag, thans omdat men er zich wel bij voelt. Ook al realiseert de eenvoudige landbouwer niet, dat hij zijn persoonlijke vrijheid en veiligheid dankt aan het feit, dat het Nederlandsche gezag zich overal doet gelden, zoo blijkt toch telkens, dat er een algemeene mentaliteit bij de millioenenmassa bestaat, die den tegenwoordigen toestand van orde en veiligheid waardeert en dat zij de daarin fungeerende overheidsorganen aanvaardt.

In koloniale landen wordt het gezag niet door den volkswil, doch evenmin tegen dien wil uitgeoefend. Het handhaaft zich bij een zekere onverschilligheid, dus zonder den volkswil. Het staat of valt met de berusting daarin en het besef, dat de bestaande levenswijze der bevolking niet slechter is dan elders.

En dat ook onder groepen van het intellectueel ontwikkelde gedeelte der bevolking een dergelijk besef bestaat, is wel gebleken uit de voor onze eigen

1) Aangehaald uit "Overzicht van den "Dominion Status" in verband met het Koninkrijk der Nederlanden" door J.H. Meyer, Kol.Tijdschr. van 1930. p. 159.

42
volksvertegenwoordiging beschamende verklaringen der Inlandsche leden van den Indischen Volksraad na de maiterij op de "Zeven Provinciën".

Voor Indië is voor het heden geen betere staatkundige constellatie denkbaar, daar zij de ontwikkeling der daar levende volkeren mogelijk maakt naar de inpassing in het groote wereldbestel met behoud van het eigene, dat hem als zoodanig kenmerkt en leven geeft. In het ernstig streven der Regeering en het Bestuur in die richting ligt de rechtvaardiging van het Nederlandsche gezag in den Indischen Archipel.

Hoe heeft zich nu de evolutie tot den tegenwoordigen toestand voltrokken?

In den tijd van de O.I.C. was er van een door Westersche instanties gevoerd bestuur over inheemsche volkeren geen sprake. Ethnografisch behoorden die volkeren tot Indonesië, een woord, dat Indische eilandwereld beteekent en later door nationalistes misbruikt werd om een niet bestaande nationale eenheid te propageeren. In politiek- noch in sociaal opzicht vormen die eilanden een geheel.

In de eerste helft van de 19de eeuw, nadat de bezittingen der O.I.C. aan den Staat waren overgegaan, bleven ~~de~~ Inlandsche volkeren ten aanzien van de regeling hunner eigen huishouding geheel aan haar lot overgelaten. Een op haar volksinstellingen drukkende heerschappij werd niet uitgeoefend. Wel werden op Java en enkele der Buitengewesten werkkrachten geëischt voor het tot stand komen van openbare werken, terwijl getracht werd de voor den wereldhandel belangrijke cultures eerst gedwongen, daarna in vrijen arbeid in te voeren, ten behoeve van batige sloten der Indische begrooting en met het oog op de economische ontwikkeling der bevolking, doch met het inwendig bestuur der inheemsche volkeren bemoeide de Indische Regering zich uitermate weinig.

Het gezag der inheemsche vorsten en hoofden werd erkend en zooveel mogelijk gesteund. Dat systeem waarborgde juist de aanvaarding van het Nederlandsche gezag. Aan een bestuur, dat gericht was op de positieve behartiging der belangen van de koloniale volkeren werd in dien tijd niet gedacht.

Pas toen omstreeks het midden der vorige eeuw de liberale beginselen de overhand in ons eigen parlement verkregen en na 1870 de moderne westersche maatschappij met haar beweeglijkheid van kapitaal, arbeid en goed ook ten aanzien der koloniale verhouding eischen stelde, die zich niet verdroegen met het oude beproefde systeem der gezagsvoering met en dóór de over de bevolking gestelde hoofden alleen, werden de bakens verzet.

Eerst volgde de Indische Regeering (in de laatste helft der 19de eeuw) een politiek, die schoorvoetend de nieuwe beginselen aanvaardde; zij bleef nog in het oude zog varen; toen gold de welbekende politiek van onthouding. Van een welbewuste gezagshandhaving, vooral in de Buitengewesten was geen sprake.

Pas in den tijd van van Heutsz (1904-1909) kwam daarin verandering. Deze begreep, dat werkelijke toepassing der in de wetten neergelegde liberale regeerbeginselen onmogelijk was, wanneer het Nederlandsche gezag zich niet overal op dusdanige wijze deed gelden, dat het ten volle aanvaard werd.

Het is de groote verdienste van dezen energieke en doortastenden landvoogd, dat hij den toestand schiep, die waarachtige doorvoering der moderne koloniale politiek mogelijk maakte.

Wat de feitelijke wijzigingen in de organieke bepalingen betreffende het landsbestuur betreft, wer-

den, zooals van zelf spreekt, de moederlandsche regelingen tot voorbeeld genomen. Soms werden woorden en uitdrukkingen uit de Nederlandsche wetten overgenomen, zonder dat ze voor de Indische toestanden van beteekenis waren; zoo b.v. bij de instelling der rechtsgemeenschappen als gemeenten en provinciën, waarin Ned.-Indië staatkundig verdeeld zou worden.

In Nederland waren de provinciën vóór de schepping in 1813 van het Koninkrijk der Nederlanden afzonderlijke, zelfstandige rechtsgemeenschappen met souvereine bevoegdheden. De wetten in Nederland hebben daarom de tendenz om die zelfstandigheid zooveel mogelijk te besnoeien en de regeeringsbevoegdheid der over de deelen heenreichende staatsbelangen op te dragen aan het Centrale gezag.

In Indië juist het omgekeerde. De centrale Regeering van een door den Nederlandschen invloed gecreëerde eenheid wenscht te decentraliseeren en een deel harer bevoegdheden over te dragen op de te scheppen kleinere rechtsgemeenschappen. Vandaar dat uitdrukkingen in de Nederlandsche grondwet als "worden gelaten aan", waar sprake is van de bevoegdheden van de gemeenten of provincies voor Nederland recht van bestaan hebben; voor Indië zijn ze onjuist. Er kon niets worden "gelaten" aan die ingestelde rechtsgemeenschappen, omdat ze tevoren niet bestonden. Men nam die woorden klakkeloos over, bewijs van goeden wil, maar van gebrek aan inzicht.

De eerste schrede op den weg naar den nieuwen stand van zaken werd gezet in 1903 door de invoering van de z.g. "decentralisatiewetgeving", die beoogde om gewesten of deelen van gewesten aan te wijzen tot autonoom gebied, waartoe bedragen uit de algemeene middelen werden afgezonderd, opdat die deelen, enkele onderwerpen, die genoemd werden in de "instellingsordonnantie", welke *ken* in het leven riep, zouden

regelen naar eigen goedvinden.

In 1912 volgde een tweede belangrijke stap in de erkenning van Nederlandsch-Indië als rechtspersoon. Van toen af werd Indië financieel zelfstandig, kon het leeningen aangaan en bezat het eigendommen. Baten en lasten werden van die van het moederland gescheiden, zooals ten overvloede wettelijk speciaal *werd* bepaald in artikel 1 van de Indische comptabiliteitswet (wijziging bij Stsbl. 1912 No.459).

De daarop volgende groote maatregel, die wellicht meer als een schrede in de richting van zelfbestuur tot het publiek spreekt, is de instelling in 1918 van den Volksraad, volgens de in 1916 aangebrachte wijzigingen van het tot dusver als een soort Indische grondwet vigeerende Regeeringsreglement.

En ten slotte komen we tot de laatste zeer belangrijke wijziging der organieke bepalingen, welke voortvloeide uit het imperatieve voorschrift van artikel 61 van de Grondwet, welk artikel luidt:

"De staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao wordt door de wet vastgesteld; andere onderwerpen worden door de wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan. Behoudens bij de wet te bepalen uitzonderingen wordt, op de wijze bij de wet te regelen, het vertegenwoordigende lichaam van het betrokken gebied gehoord!"

"Onverminderd het bepaalde in het eerste lid van dit artikel wordt de regeling van de inwendige aangelegenheden van Ned.-Indië, Suriname en Curaçao overgelaten aan aldaar gevestigde organen, op de wijze bij de wet vast te stellen, tenzij bij de wet de bevoegdheid tot regeling van bepaalde onderwerpen of voor bepaalde gevallen aan den Koning is voorbehouden."

Aan dit voorschrift werd gevolg gegeven door de vervanging van het tot op dien tijd vigeerende Regeeringsreglement door de "Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië", afgekondigd in No.234 en 235 van het Ned. Staatsblad van 1925.

Hiermede werd beoogd een staatkundige hervormingen spreekt gewoonlijk van "de Bestuurshervorming" - door het scheppen van zelfstandige rechtsgemeenschappen, teneinde de kiem van volkskracht, zich uitende in den steeds toenemende drang naar medezeggenschap in het openbare leven, door oefening in de praktijk der bestuursvoering in die ressorten, tot ontwikkeling te brengen.

Voor Java kreeg de bestuurshervorming, zij het op nog niet geheel bevredigende wijze haar beslag. In de Buitengewesten ^{werd} ~~is~~ met de invoering een begin gemaakt, nadat een niet zeer geslaagde poging door het instellen van een Gouvernement der Molukken was gestaakt en stopgezet. *Thans is ook hier de „Bestuurshervorming een feit geworden.*

Bovendien kreeg de Volksraad behalve meer wettelijke bevoegdheid het budgetrecht voor Ned.-Indië (art. 103 van de wet op de Staatsinrichting). De in Indië door den Gouverneur Generaal en den volksraad vastgestelde begrooting behoeft thans slechts de "goedkeuring door de wet" (art. 2 der Ind. Compt. Wet). De Nederlandsche Regeering, noch de Staten Generaal kunnen daarin wijziging brengen.

England, Arabia and the Dutch Indies.

In the number of July 4th last of "L'Europe Nouvelle" Colonel T. E. Lawrence — the young Oxford archaeologist, who as Chief of the Staff of Sherif Faical's Bedouin-army attended the expeditions in Arabia, Palestine and Syria, and who appeared at the Peace-Conference as the said Sherif Faical's adviser; the man about whose adventures you may have read in the "Strand Magazine" — writes in his essay about "Les nouvelles nations du proche Orient" (the new nations of the near Orient):

"For Great Britain the Arab movement is the key to the Near Orient".

"We have studied the question of the possible successor to Turkey. Greece might take part of it, Russia might take another; but the vast expanses of Syria, Mesopotamia, Arabia, were of no importance except to England and France."

And where it is to be feared, that these countries might become the scene of new colonial experiments, for which the writer regarded the times "too old":

"We, the Englishmen of Egypt, or to be quite correct, four or five of us, set ourselves to seek among the Arabs. the elements of an autochthonal government."

This saying of Mr. Lawrence has reference to the time before the War; during the World-war the aspect of the matter changed.

"The enemy having entered Egypt, we were

compelled, in order to defend ourselves, to enter upon a war there, at the same time that another war broke out in Europe. The shortness of men forced us to look out for all possible allies, and as a consequence the arabian policy, which had only been the dream of a few Englishmen in Egypt, received the approval of Great Britain.

This view of the origin of the English policy in Arabia is not quite correct; for the "discovery" by Lord Curzon of Arabia, lying between Egypt and India, as the missing link in the chain of the British world-empire, had taken place long ago. As far back as 1906 Oberstleutnant (Lieut. Colonel) von Kleist could write in the "Geographische Zeitschrift" XII p. 425 v. v. in an article, titled: "... England in Arabia" ...: "Now the realisation of the aims of the English policy appears no longer hopeless, should England exercise a direct or indirect influence on the whole of Arabia, including Mecca and Medina."

Indeed the history of the last fifty years shows an increasing influence of England in Arabia. It was not only because the conflicting economical and strategical interests of Britain and Germany rendered it urgent for England to take possession of the terminus of the projected Bagdad-railway, that England made sure of the supremacy of Koweit on the Persian Bay; but also because this small harbour offered

3/ 49
a fit starting-point for the spreading of her influence in Nedjd (Central Arabia). For Sheik Moobarak of Koweit had sheltered the prince of Al Rijadh (Nedjd) named Bin Sa'ood, who had been driven out of his kingdom by his Turcophile hereditary enemy Bin-Rasjid.

Out of Koweit an attempt was made to re-establish Bin Sa'ood in his dignity; but the expedition threatened to become fatal for Koweit, when Turkish troops from Basrah came marching up.

At that juncture three English men of war appeared in the roadstead of Koweit, demonstrating as it were what Balfour afterwards spoke in Parliament: "The chief of Koweit is a protégé of England, and allied with us through treaties."

From Koweit began the peaceable penetration into Mesopotamia (in the first place the petroleum-country Mohammarah) and into Nedjd. Sheik Moobarak extended his influence and at the same time that of his protector on the Turkish province al-Yasa (on the West-coast of the Persian bay between Oman and Mesopotamia) which had been directly under Turkish government since 1871, and succeeded in re-establishing Bin Sa'ood in al-Rijadh.

In the same year 1913, when the relations between Great Britain and Koweit and Mohammarah acquired a more official character, the relation between England and Bin Sa'ood of al-Rijadh also became more settled. At

the end of April that year the English consul of Koweit, Captain Shakespeare, betook himself to Central Arabia, and in the following month of May bin-Saed entered upon a campaign through the rest of al-Hasa and Nedjd, allied himself to the chiefs and drove away one Turkish garrison after the other. Since June 1913 the Turkish province Nedjd exists no longer.

Thus the whole maritime country, from the Shatt-al-Arab to the straits of Ormuz, and until far into the interior, had come under English influence even before the great war.

In Oman, situated more southward, the peaceable English penetration dates as far back as 1856. It is true that the British claims have never yet been officially recognised by France, and that Russia also wanted to resist them at the time; nevertheless, since the arbitrary decision of 1905, and the Anglo-Russian convention of 1907, Oman may indeed be regarded as an English protectorate, though the British influence in this country is principally restricted to the maritime country.

The Bahrein islands and the Kuria Muria islands as maritime stations passed into English hands.

Again, on the south-coast of Arabia, Ha, Adramant may long since be regarded as under English influence, thanks to the prince of the coast, who commands the

5
51
sea-ports. Aden is, as is well known, English territory since 1839.

Thus - apart from Sheikh Sa'id on the extreme South-West point, which belongs to France, and which since the rise of the English Port has become quite insignificant - there only remained the West-Coast of Arabia, with Yemen-Asir and the Hedjaz.

In 1873 the Turks brought Yemen under their direct control, but this never gave them much satisfaction: again and again rebellions broke out, often under the leadership of the Imam of San'a (of late years: Imam Yahya) in which it was not rare that British influence, from the side of Aden, might be detected. These rebellions only came to a close through the secret treaty of 1913, by which the Imam, recognising the Turkish sovereignty, stipulated, that in future he would no more be troubled with Turkish soldiers or officials. During the late war he remained indeed perfectly loyal, and in May 1916 he is even said to have warned against the coming revolt of the Sherif of Mecca. The Sherif is indeed his enemy, for he fought against him on the side of the Turks. Even during the war attacks have been made on Aden, which have not been without success.

In the Hedjaz, as well as in Asir (Lajid Laris) there existed an inclination to a friendly advance towards England. During the last decennia the respect for Turkey

had already declined so far, that years ago some relatives of the Sherif of Mecca, instead of turning to the Sultan at Constantinople with their complaints about unjust treatment, addressed themselves to the ~~Kedive~~ and Lord Cromer in Egypt.

The aim of the Arabian policy, as outlined above, is clear: the peninsula of Arabia, lying between Egypt and British India, must not offer a point of support to any foreign power, thereby threatening the unity of the British empire. Control of the maritime country was sufficient to this end.

The tendency of this policy however was so evident, that it did not remain unnoticed by the adversary, who reacted upon it by two counter-moves, to wit the Hedjaz-railroad and the Bagdad-railroad. The Hedjaz-railway, at the same time offering a fit means to revive the pan-Islamistic illusions by organising collections in all Mahomedan countries for the realisation of this sacred purpose, was in reality a strategical measure, destined to keep up the Turkish prestige in the remote parts of Arabia. The articles by Division-General Auler Pasha in „*Petermanns Mitteilungen*“ (Ergänzungsband 33 and 34), compiled after the official documents, leave as little doubt on that score as the Introduction by Freiherr von der Goltz.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده
ومن آياته ان خلق لكم من انفسكم ازواجاً لتسكنوا اليها وجعل
بينكم مودة ورحمة

Op heden Zaterdag den vierden September 1900 zes en twintig en
den zes en twintigsten Safar 1300 vijf en veertig (Hidjrijah)
heeft eerste ondergeteekende, Hadji August Salim, ingevolge
mondelinge opdracht ten deze optredende voor en namens-----

-----KAMARIATOEL ZAKIAH BINTI SOETAN SALIM-----
jonge dochter, welke ter bevestiging van de door haar gegeven
opdracht deze overeenkomst mede onderteekent, in tegenwoordig-
heid van de hierna te noemen getuigen, zijne lastgeefster voor-
noemd door den Nikah (نكاح) in het huwelijk verbonden met
den tweeden ondergeteekende-----

-----MOHAMAD SAAT BIN SOETAN ARBI-----
die verklaart den Nikah (نكاح) voor zijn persoon te aanvaar-
den,-----

Geschiedende deze overeenkomst onder de volgende voorwaarden:

-----Ten eerste-----

De Mahar, vrije gift aan de bruid, bedraagt twee honderd gulden
(N.I.C.) en is te allen tijde door de echtgenoot opvorderbaar.

-----Ten tweede-----

Beide de hierbij door den Nikah verbonden partijen onderwerpen
zich ter zake van hun huwelijk aan de voorschriften van den
Qoer'ân en de als authentiek aangenomen uitspraken van den Pro-
feet Moehammad -Galla'llahoe 'allaihi wa sallam-met inachtneming
in het bijzonder der voorschriften in de volgende Qoer'ânver-
zen (hieronder in vertaling gegeven) vervat:

وان خفيتم شقاق بينهما فابوئوا حلالاً من أهله وحلالاً من أهلها ان
بريا اصلهما يوفق الله بينهما ان الله كان عليماً خبيراً

..... فامسكوهن بمصروف أو رقيقوهن بمصروف ولا تمسكوهن ضراراً
لتعتدوا ومن يفعل ذلك فقد ظلم نفسه ولا تتخذوا آيات الله هزوا واذكروا
نعمة الله عليكم وما أنزل عليكم من الكتاب والحكمة يعظكم به واتقوا الله واعلموا
ان الله بكل شئ عليم

Soerat NISA, ajat 35:

En wanneer gij een breuk tusschen henbeiden vreest, wijst dan aan een scheidsrechter van hare zijde en eenscheidsrechter van zijne zijde; indien zij beide bereid zijn tot verzoening zal ALLAH overeenstemming tusschen hen brengen; zekerlijk is ALLAH Alwetend en Albewust.

Soerat BAQARAH, ajat 231:

Houdt haar dan in goede kameraadschap of laat haar vrij met edelmoedigheid; en weerhoudt haar niet tegen haren zin met het doel (de voorschriften) te overtreden; en al wie zulks doet, hij doet voorwaar onrecht tegen zijn eigen ziel. Neemt niet ALLAHS teekenen (mededeelingen) tot een bespotting en gedenkt ALLAHS zegeningen over u en hetgeen Hij op u heeft neergezonden van het Boek en van de Wijsheid ter uwer waar schuwing. En zijt zorgvuldig omtrent uwe plichten jegens ALLAH en weet dat ALLAH zekerlijk Alwetend is omtrent alle dingen.

En is deze overeenkomst gesloten te Batavia op den datum voornoemd in' bijzijn van-----

1. Marzoeki gelar Soetan Toemenggoeng.

2. Ahmad Wongsosewojo

3. -----

als getuigen en is daarvan dit geschrift opgemaakt en door partijen en getuigen onderteevend

(wg) M.Salim.

(wg) A.Salim

(wg) M.Saat.

(wg)

(wg) A.W.Sewojo.

55

ongeveer de C O P I E van een brief' schijnt van
14 Sept '31 naar Nederland
Zeer vertrouwelyk

De losse opmerking, waarin je de hoop uitspreekt dat het plan opgevangen moge worden door een of ander vooraanstaand man, is in substantie geheel gelijk aan die, welke ik h.t.l. te hooren kreeg.

Ik vermoed dat ik zoo slecht geschreven heb dat ik den indruk verwek slechts "graue theorie" te publiceeren en dat het overzetten daarvan in practische vorm nog een heel werk is en een kunst apart.

Misschien ontstaat die indruk van wazigheid omdat ik het boekje in te Geestelijke sfeer heb gehouden.

In mijn eigen oogen daarentegen is de brochure ook van direct practische waarde, of liever het praktisch-maken van de Theorie is eenvoudiger als het wel lijkt.

Vermoedelijk zit de moeielijkheid alleen in de keuze van den naam! Die zal ik dus MEER OP DEN BEGANEN GROND trachten te brengen.

Zoo gauw de naam eenvoudiger is, geeft hij meer houvast en kan de idee eerder begrepen en populair worden en zal de wazigheid waarin mijn woorden nu blijkbaar nog gehuld zijn, worden weggenomen.

Bovenbedoelde beide opinies geven me nu aanleiding je het volgende te schrijven.

1. Op den keper beschouwd is geen openlijke vorming van De Natie noodig. Het is werkelijk geen eisch om toch resultaten te krijgen, maar het is slechts gewenscht! Speciaal m.h. oog op een verheffing der stem en het bewaren van de vlag.

2. Het is zeker niet noodig dat eenz.g. "sterke man" optreedt.

en dat door hem alleen iets te bereiken is.

Het is natuurlijk heel prettig als vooraanstaande mensen op willen treden als gangmakers; en als b.v. de Koningin of een der leden van het Koninklijk Huis ["]sactie er aan zou geven, zou dat in eens formidabele gevolgen hebben, maar dat betekent nog niet dat zelfs H.M. die beweging zou moeten leiden. Dat moet de Bijbel doen.

Wat "de sterke man" betreft nog dit. Een sterke, goed van den tongriem gesneden, magnetische persoonlijkheid is in dit geval per se uit den boeze.

3. Naar mate de ideeën van de brochure gemeengoed worden en naarmate de wereldproblemen zich meer en meer toespitsen, wordt toch ieder gedwongen naar 't Hoogere te wenden voor toevlucht.

4. De eenige stuwkracht van de waarde van D.N. en haar groei is de ontwakende affectie, de oprijzende Liefde, die au fond allang bestaat tusschen vele groepen in vele naties, dus..... God zelf.

Toch erken ik, dat de uitdrukking De Natie niet erg gelukkig, niet erg pakkend is voor het publiek, omdat dit nu eenmaal een leuze moet hebben, waar het houvast aan heeft.

In verband daarmee stel ik je voor - als je je er mee kunt vereenigen en als buitenstaander zal je er een beter oordeel over hebben dan ik zelf - om, zoo spoedig als een krant zich geïnteresseerd verklaart in de brochure, dan wel zoo spoedig als er door enkele individuen een eerste poging wordt gedaan tot aansluiting, om òf aan die krant òf aan die vergadering of aan leidende persoonlijkheden + den volgenden brief te doen toekomen, welke brief dan te schrijven ware door het advokatenkantoor van Mr.v.....

Aan { Krant
 { Vergadering

1) Het is de bedoeling van den schrijver van het vredesplan geweest uit te leggen hoe sinds 3000 jaar 2 onderliggende idealen den groei der menschheid hebben beïnvloed, nm. het Israël en het Juda Ideaal.

Men zou de geschiedenis van ~~de~~ Europa uit dit gezichtspunt kunnen schrijven en haar noemen: "Van vredevorst (Hebr. voor Salomo, onder wien de breuk begon) tot Vrede Vorst (Christus, onder wien de breuk te heelen is).

Het eerste, het decentraliseerende, gelijke rechten voorstaande en democratische ideaal, groeide versus het andere, d.i. het centraliseerende, ongelijke rechten voorstaande, aristocratische ideaal; en dat beide idealen slechts verzoend kunnen worden op een hooger plan.

Het is vanzelf sprekend dat de groote oorlog van 1914 ook aan de botsing van die 2 idealen is toe te schrijven.

Daaruit volgt, dat de oorlog onvermijdelijk is geweest en beide partijen wienveel schuld hebben - en even onschuldig zijn - en dat de oplossing niet is het verwoesten van het Juda ideaal (waarvoor de Centralen stonden) maar het opvoeren van de 2 idealen, totdat ze elkaar aanvullen op een hooger plan.

2. Evenals door de regeering van het oude Rome het toekennen der eeretitel "Burger van Rome" als een middel werd aangegrepen om genoemd rijk te sterken - een gebruik dat overigens nog voortleeft in ieder land en dat zijn toepassing heden ten dage vindt in het geven van orde~~n~~ en titels aan buitenlanders - zou ook nu voor het sterken van de Wereld en van den Volkenbond het toekennen van een eeretitel een gewenschte hulp zijn. Die titel zou moeten luiden:

Burger der Wereld

3) Het doorgetrokken democratische v.h. vredesplan is, dat ieder individu zich zelf die eertitel kan toekennen.

Het doorgetrokken aristocratische v.h. plan is dat die Burgers der Wereld individueel onmiddellijk staan onder de Hoogste Majesteit, de Koning der koningen zelf. Zonder het cement van een gemeenschappelijk Christus-begrip dat daartoe als 100% Geestelijk moet erkend worden is een Wereldburgerij onbestabaar en evenveel waard als een losse zandhoop. Met dit cement wordt die zandhoop echter een onwrikbare en stabiele dijk of vesting.

Een eventueele organisatie van die Burgers der Wereld schijnt eenvoudig genoeg, *mits de "Vertegenwoordiging" wil leeren.*

4) De samensteller v.h. plan is tot de erkenning gekomen dat de titel "Lid v.d. Natie" niet zeer pakkend is, terwijl hij moet toegeven dat een populaire naam van groote waarde is.

Deze titel van "Burger der Wereld" kan aangenomen worden door hoog en laag zonder met een schok d.i. ^{2nd} door revolutie iets te veranderen aan de positie, die men in de Maatschappij in zijn eigen land bekleedt, m.a.w. hij ontwricht niets.

Hij ondermijnt bovendien het eigen patriotisme niet..

Hij duidt scherp aan waarom het hier gaat, en in 't kort deze titel alleen verdraagt zich niet slechts geheel met- maar stimuleert zelfs - die van "vaderlandsch Staatsburger" Het is feitelijk de hoogste in ieder geval de breedste, ~~en~~ diepste, ~~en~~ tegelijk de nederigste aardsche titel die denkbaar is en die door een ieder van hoog tot laag kan worden aangenomen.

feitelijk voor naamte

5) Hij verzoekt mitsdien aan (de krant in
(de vergadering
(vooraanstaande individuen
persoonlijkheden)

overweging te willen zegen de gewenschte "beweging" verder aan te duiden als die van

De Burgers der Wereld"

Ingeval geen krant en geen vergadering dit doel nastreeft, please maak dan hiervan een nawoord bij een eventueelen 2en druk,.....Als het boekje koopers vindt!

60
I. De afhankelijkheid van ons vaderland aan het Nederlandsch gezag is een feit, dat voortgesproten is uit den gang der historie, als een natuurlijk gevolg van de volmaaktheid van Europa's werktuigen en hulpmiddelen, naast zijn gebrek aan producten, welke het voor zijn bestaan behoeft, waartegenover Indie's overvloed aan producten, naast groote gebrekkigheid van zijn werktuigen en hulpmiddelen staan.

2. Europa's behoefte aan producten deed de politiek geboren worden van het betrekken der producten uit Indie ten behoeve van Europa's rijkdom, terwijl het toegerust zijn van Europa met de benoodigde werktuigen en hulpmiddelen oorzaak is, dat Europa's bedoelingen ten opzichte van Indie ten volle in vervulling kwamen.

3. De (Nederlandsche) kapitalistenklasse verwierf den steun van haar gansche volk door het scheppen der rassenonderscheiding, welke de Nederlandsche landgenooten in rang en rechten bevoorrecht boven de bevolking dezer kolonie.

II.

4. Het hoofddoel der Nederlanders, toen zij naar Indie kwamen, totdat zij ten laatste het gezag en het bestuur in ons vaderland in handen gekregen hebben, is het streven der kapitalistenklasse in dat volk om profijt te trekken van de producten uit dit land.

Sedert de ontwikkeling der Europeesche industrie zijn die winsten nog toegenomen door die, welke verkregen worden uit den handel niertelande van de producten dier industrie.

Intusschen werd de inlandsche nijverheid gedreven met gebrekkige werktuigen in een hoek gedreven, vele takken dier nijverheid zelfs geheel doodgedrukt.

5. De onttrekking van Indie's rijkdommen langs die twee wegen deed een ophooping van kapitaal ontstaan in handen der kapitalistenklasse in Europa, terwijl in Indie de kapitalen niet konden worden bijeengegaard. Door deze omstandigheden ontstond een overvloed aan kapitaal in Europa, dat weer een uitweg zocht en vindt in Indie door de oprichting van fabrieken en de opening van ondernemingen, die de beschikking verwerven over gronden door inhuur en erfpacht, waardoor de ontwikkeling van den inlandschen landbouw wordt tegengehouden, ja

zelfs achteruitgaat.

61

6. De achteruitgang van nijverheid en landbouw wordt nog verergerd door de heerendiensten, die - in het bijzonder in de buitengewesten - vooral moet dienen voor het openleggen der landstreken ten behoeve van de bedrijven van het Europeesche kapitaal.

7. Door die uitbreiding der bedrijven van het Europeesch kapitaal is de klasse van onafhankelijke ambachtslieden en kleine landbouwers, die uit hun bedrijf een ruim bestaan trokken, nagenoeg geheel ten onder gegaan en is welhaast het geheele Indische volk vervallen tot den stand van eenvoudige loonarbeiders, die slechts voldoende is tot het voorzien in de noodzakelijke levensbehoeften, doch niet toereikend tot het verheffen van hun menschwaarde.

8. Door die uitbreiding ook en mede door de uitbreiding der bestuursbemoeyenis tegelijkertijd, ontstond de behoefte aan werkkrachten, waarin niet door uitzending uit het moederland alleen kan worden voorzien. Zoo ontstond de noodzakelijkheid voor het verschaffen van onderwijs aan de inlandsche bevolking, waardoor ontwikkeling van kennis en techniek werd verbreed en verdiept.

9. Maar de zeer kleine groep der Inlanders, welke die ontwikkeling deelachtig werden, hebben slechts waarde als werktuig voor de kapitalistenklasse en gelijk de meerderheid der ellendige loonarbeiders, staan ook het inkomen en het lot der intellectueele loonarbeiders steeds bloot aan gevaar, daar zij te allen tijde kunnen worden ontslagen, zoodra hun diensten niet meer op prijs worden gesteld of hun persoon niet meer geliefd is bij de werkgevers.

10. De groote meerderheid dier intellectueele inlanders schijnt zich echter niet bewust te zijn van dien toestand, waardoor hun ontwikkeling weer een middel wordt in handen der Europeesche kapitalistenklasse om hun macht en hun voorrang boven de inheemsche bevolking stevig te bevestigen.

III.

II. Naar de overtuiging van de Sarekat Islam moet het euvel der nationale en economische overheersching uitsluitend beschouwd worden als

62
een vrucht van het kapitalisme, zoodat het volk dezer kolonie wil het van dat euvel bevrijd worden, noodzakelijkerwijs met alle krachten en naar zijn beste vermogens dat kapitalisme moet bestrijden, vooral door vak-, arbeiders- en landbouwersvereenigingen.

12. Om voor die groepen, die nagenoeg het geheele volk van Indie omvatten, de vrijheid te verwerpen tot het voeren van hun actie, is het noodig, dat het volk van Indie politieke rechten geniet, waardoor het den weg geopend wordt om macht of invloed uit te oefenen op het landsbestel.

IV.

13. In al die overwegingen en strevingen laat de Sarekat Islam zich leiden door de grondbeginselen van den Islam en de bevelen, welke in den Islam worden gevonden, welke wil :

- a. inzake het bestuur over het land de volksregeering, terwijl dat volk het recht heeft zijn zaakgelastigden aan te stellen en te ontslaan, ter bescherming en verzorging der gemeenschappelijke belangen;
- b. inzake het bestuur in afzonderlijke arbeidsgroepen moeten de lieden tot die groepen behoorende, het recht hebben raden van hunne leiders voor het besturen van hun werk aan te stellen;
- c. inzake de voor brenging en de verwerving van levensbehoeften (productie), is een eigenlijk verplicht naar beste vermogens en met alle kracht daarvoor te arbeiden, met inachtneming evenwel van het verbod om zich te verrijken met het product van anderer arbeid; om in den tegenwoordigen tijd dat doel te bereiken zal al zulk eigendom, dat voor het voortbrengen gebruikt wordt (productiemiddelen) in handen moeten worden gesteld der volksgemeenschap.
- d. terzake van de verdeeling der bodem- en arbeidsproducten verbiedt de Islam het opeenstapelen daarvan, maar gebiedt hij, dat die gemeenschappelijke producten moeten worden aangewend om gelijkheid te brengen in de bestaansvoorwaarden van de gemeenschap.

Deze toestand kan blijkbaar alleen bereikt worden

indien de distributie der producten beheerd wordt door
een raad van zaakgelastigden uit het volk.

14. Volgens overtuiging van de Sarekat Islam zal de werkelijke vrijheid van heel het volk van Indie, d.w.z. de vrijheid welke inderdaad alle personen van het volk verlost van elken vorm van onderdrukking. alleen bereikt kunnen worden volgens die Islamitiesche beginselen.

V.

15. De Sarekat Islam heeft de zekerheid, dat de door haar gewenschte doeleinden mede nagestreefd worden door een groot deel der volks- en arbeidersorganisaties over de geheele wereld. Op grond daarvan is de Sarekat Islam bereid tot samenwerking met de volksorganisatie over de geheele wereld, welke die doeleinden nader pogen te brengen voor de geheele menschheid; dit alles met inachtneming der grenzen door den Islam gesteld.

16. Intusschen, gedachtig aan de wereldsche natuur en de leer van den godsdienst, zal de Sarekat Islam in geen geval haar lot binden aan eenig deel der wereldorganisaties, doch zal zij steeds aandacht en waakzaam blijven voor het handhaven van haar zelfstandigheid (onafhankelijkheid en de zuiverheid harer doeleinden) ten opzichte van welke zijde ook.-

c./

64

RISE OF ARAB KINGDOM

Our relations with Hussein.

A TANGLED HISTORY.

(From a special Correspondent.) 1

The presence of the Emir Faisal in London while the Powers are discussing the future of the Near East makes it opportune to set out plainly certain facts concerning the rise of the Arab movement and its importance.

It is unnecessary to discuss at length our commitments in the Near East before the great War, as the general situation is well known. The Anglo-Russian agreement had settled, at last temporarily, the Persian question while we were aware of the menace of the Bagdad Railway and had taken steps in the Persian Gulf to neutralize it.

It is apt to be forgotten that French influence was supreme in the Near East until their official exit from Egypt some 40 years ago. In return for a free hand in Marocco the French ceased their endless pinpricking in Egypt, but they have always continued to regard Syria as under their special protection. This elementary and well-known fact was apparently ignored by some of Feisal's Advisers when a moment's reflection might have caused them to be less lavish in the promises and hopes that they ever dangled before his eyes.

The Utopian idea of Arabian unity is not new, but it was brought into great public prominence during the the war through the efforts of the Grand Sherif of Mecca, who proclaimed himself King of the Hedjaz after the well-known revolt against the Turks in 1916. The history of this period has not yet been written, but enough is known to describe briefly the rise and fall of the movement, for it was doomed from its birth.

Art. 1 al.2 van het Volkenbondsverdrag bepaalt :
» Tout Etat, Dominion ou Colonie qui se gouverne librement et qui
» n'est pas designe dans l'annexe, (Membres originaires) peut devenir
» Membre de la Societe, si son admission est prononcee par les deux
» tiers de l'assemblee, pourvu qu'il donne des garanties effectives
» de son intention sincere d'observer ses engagements internationaux
» et qu'il accepte le règlement etabli par la Societe en ce qui con-
» cerne ses forces et ses armements militaires et navals.....

terwijl we in het 22ste art. o.a. lezen:

.....» Le degré de developpement où se trouvent d'autres peuple
» spécialement ceux de l'Afrique centrale, exige que le mandataire y
» assume l'administration du territoire à des conditions qui avec la
» prohibition d'abus, tels que la traite des esclaves, le trafic des
» des armes et celui de l'alcool, garantiront la liberte de conscienc
» et de religion, sans autres limitations que celles que peut imposer
» le maintien de l'ordre public et des bonnes moeurs, et Ø l'interdic
» tion d'etablir des fortifications ou des bases militaires ou navales
» et de donner aux indigènes une instruction militaire, si ce n'est
» pour la police ou la defense du territoire et qui assureront éga-
» lement aux autres membres de la Societe des conditions d'égali
» te pour les échanges et le commerce.»

Onder de „oorspronkelijke Leden” vinden we in den „annexen” vermeld:
Hedjaz. Hedjaz, het „Heilige Land”, waarin de bedevaatsplaatsen ^r„Mekka
en Medina.....

Zij, die iets weten van dit „heilige land” zullen glimlachen, als zij
denken aan de meer dan merkwaardige combinatie : Hedjaz en Lid van den
Volkenbond. Daar toch : omkoopbaarheid, bedrog, plundering, roof, moord, af-
wezigheid van elken vorm van rechtsorde, en mirabile dictu
een bloeiende slavenhandel: allemaal zaken, die zich zoo uitermate
slecht ^{ver}gedragen met de artikelen uit den covenant van den Volkenbond,
die wij hierboven afschreven.

Het mag na het antwoord, dat de Nederlandsche Ministers van Koloniën
en Buitenlandsche Zaken op de vragen van het Kamerlid Kolthek gaven,
overbodig heeten in extenso na te gaan, waarom Hedjaz inden Volkenbond
niet thuis behoort. Alleen deze aanhaling uit bedoeld antwoord spreekt
boekdeelen:

„ De Rechtsorde in den Hedjaz laat blijkens bij de Regeering ingekomen
„berichten inderdaad te wenschen. Dat de Nederlandsche Indische bede-
„vaartgangers in dat Koninkrijk blootstaan aan gevaren en min of meer
„willekeurige handelingen, kan niet/ worden ontkend.

„ Inderdaad heeft de Consul te Djeddah, in opdracht van de Nederland-
„sche Regeering, ten aanzien van verschillende punten bij de Hasjiemi-
„tische Regeering geprotesteerd, welke stappen echter geen afdoende
„wijziging van de bestaande toestanden ten gevolge hebben gehad.

„ De Nederlandsche Regeering heeft met de middelen, waarover zij be-
„schikt, het/ mogelijke gedaan om te trachten verbetering te brengen
„in de toestanden in den Hedjaz ten aanzien van de Nederlandsch-
„Indische pelgrims”

„ Zij blijft ter zake diligent.”

De - a.

67

„ De Nederlandsche Regeering heeft met de middelen waarover zij beschikt, het mogelijke gedaan om te trachten verbetering te brengen...

Dit is wel een zeer ernstige klacht over het Bestuur van den Volkenbond! Want al wordt er niet gesproken van pogingen bij ~~den~~ dien Bond aangewend om het singuliere lid tot de orde te roepen, men mag aannemen, dat door de groote activiteit van de Nederlandsche Regeering in deze, toch ook het „Bestuur“ niet geheel onkundig bleef van wat er voorviel in het „Heilige Land“. En wie ter wereld zou beter in staat zijn die „pogingen“ succes te bezorgen, ~~al~~ ja sterker, had eigener beweging reeds vele jaren geleden behooren in te grijpen, wie anders dan de „Volkenbond“?

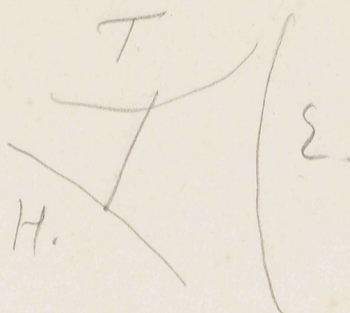
Men zegge niet, dat de Hedjaz een nietig rijkje is, en dus de aandacht nauwelijks waard. De moeite welke men zich in Londen gegeven heeft om de aandacht van de wereld van dit ~~kleine~~ hoekje af te leiden, bewijst genoeg, dat het niet de onbeduidendheid was, die de rechtsorde in den Hedjaz zoo lang verwaarloosd liet.....

En aangenomen, dat het Rijk zelf niet belangrijk genoeg was, vergat men dan den invloed, die eene gebrekkige regeling van het bestuur daàr, kon hebben op het welzijn van de geheele wereld? (Besmetting)

Neen, er zijn andere redenen, waarom de Volkenbond niet ingreep, en de eer, een eerste stap in de richting van openbaarheid, d.i. verbetering gedaan te hebben, komt ongetwijfeld toe aan de Nederlandsche Regeering, die zoo ruitèrlijk de vragen van den Heer Kolthek beantwoordde.

PM. 17/5. cont.

68

Overdruk uit de

Bydragen tot de Taal- Land-
en Volkenkunde van Ned. Indië

Deel 73. Afl. 2. 1917.

Een belangrijk document betreff. den
H.O. van den Islam (1914) en een offic.
correctie. —

C. Snouck Hurgronje —

Hy behoort te weten, dat het dooden van de over
Mosl. gebied heerschende ongeloovigen de plicht is
van ieder individu, om het even, of dit geschiedt
in het geheim of in het openbaar, zoo als de grootsche
Koran dat uitspreekt in de woorden: grijpt ze en doodt
ze, waar gy ze aantreft; „Wij geven u hiër over hen
evidente overmacht“ (Koran. 4:93). — (264. 10.)

69

Kennis genomen hebbende van het voornemen van den V.B.R. om in Zijne zitting van den 9den Juni a.s. te behandelen o.a. de mandaten voor Syrië en Mesopotamië, heeft ondergeteekende de eer het volgende onder de aandacht van den V.B.R. te brengen:

Dat de Nederlandsche Regeering op vragen i/z de bejegening van pelgrims in den Hedjaz, aan het kamerlid Kolthek o.m. antwoordde :

(volgt exc. A)

Dat in den Hedjaz de " Slavenhandel "bloeit.

Dat een en ander in strijd is met de artikelen 1 en 22 van het Volkenbondsverdrag.

II
Dat de gisting in het Oosten voor een niet gering gedeelte gevoed wordt, door de omstandigheid, dat aan een ~~al~~ land met achterlijke bewoners, gelijk de Hedjazers, onafhankelijkheid verleend is, terwijl deze aan ontwikkelder Mohamedanen onthouden werd (b.v. Syrië en Egypte)

Dat de wijze, waarop door Kol. House, de afgevaardigde van Amerika, dat zonder zich te binden, aan deze besprekingen ~~laat~~ deelneemt, over deze quaestie gesproken is, een gebrek aan kennis van deze Arabische aangelegenheden verraaft, ~~dat~~ voor een ernstige behandeling het ergste doet vreezen.—

(Z.o.Z.)

bg^a

Dat een dergelijk bedrijf een gevaar oplevert voor den wereldvrede, en bovendien in strijd is met de het ideale doel van den Volkenbond.

Al welke consideraties onderzochende er toe gebracht hebben, de Hooge aandacht van den V.B.R. te vestigen op het gevaar, zoo onvoor bereid, onderdeelen deze Arabische kwestie, die kwalijk gescheiden kunnen worden, in Zijne vergadering aan te roepen of te behandelen, en daardoor den schijn te wekken, dat de Volkenbond zich dienstbaar maakt aan de materiele belangen van machtige Staten, en dus niet tot zijn een lichaam, dat Zijne beslissingen nitsluitend bouwt op overwegingen van Rechtvaardigheid en Menschelijkheid.

11 Dat een groot deel van de bewoners
vanden Nedj. B. het Turkisch Bestuur
tengevoel.

70

Dat een dergelijk bedrijf een gevaar oplevert voor den wereldvrede, en bovendien in strijd is met ~~de~~ het idëele doel van den Volkenbond.

Al welke consideraziën ondergeteekende er toe gebracht hebben, de Hooge aandacht van den V.B.R. te vestigen op het gevaar, zoo onvoor bereid, onderdeelen dezer Arabische quaestie, die kwalijk gescheiden kunnen worden, in Zijne vergadering aan te roeren of te behandelen, en daardoor den schijn te wekken, dat de Volkenbond zich dienstbaar maakt aan de materieele belangen van machtige Staten, en dus niet zou zijn een lichaam, dat Zijne beslissingen uitsluitend bouwt op overwegingen van Rechtvaardigheid en Menschelijkheid.

470

Locomotief van Sept. 1920
1-3-8e

ENGELAND, ARABIE EN NED.-INDIE.

71

In het nummer van 4 Juli j.l. van l'Europe Nouvelle schrijft Colonel T.E. Lawrence---de jeugdige Oxfordse archaeoloog, die als chef van den Staf van het Bedoewienleger van Sjerief Faical de expeditie in Arabië, Palestina en Syrië heeft medegemaakt en als diens raadsman ter Vredesconferentie is opgetreden en over wiens avontuurlijke lotgevallen men waarschijnlijk wel in het Strand Magazine heeft gelezen---in zijn opstel over: Les nouvelles nations du proche Orient:

” Pour la Grande-Bretagne, le mouvement arabe est la clef du Proche-Orient”.

” Nous avons étudié la question du successeur possible de la Turquie. La Grèce pouvait en prendre une partie, la Russie la pouvait en prendre une autre, mais les vastes étendues de la Syrie de la Mesopotamie, de l'Arabie, n'avaient d'intérêts que pour l'Angleterre et la France”

En waar gevreesd werd, dat deze landen het terrein van nieuwe koloniale experimenten zouden worden, waarvoor schrijver de tijden ” te oud ” achtte.

” Nous, les Anglais d'Egypte, (il nous fallut) c'est-à-dire tout juste quatre ou cinq d'entre nous; nous nous mîmes à chercher parmi les Arabes . . . les éléments d'un gouvernement autochtone.”

Heeft deze uitspraak van den Heer Lawrance betrekking op den tijd voor den oorlog, tijdens den wereldkrijg veranderde het aspect van de zaak:

” L'ennemi étant venu en Egypte, il nous fallut, pour nous défendre, entreprendre une guerre là bas, dans le temps même qu'une autre se déchainait en Europe. Le manque d'hommes nous obligea à rechercher

72

tous les allies possibles, et la consequence fut que la politique arabe, qui n'etait ete que le rève de quelques Anglais d'Egypte reçut l'approbation de la Grande-Bretagne."

Deze beschouwing over den oorsprong van de Engelsche politiek in Arabië is niet geheel juist, want de "ontdekking" door Lord Curzon van Arabië, gelegen tusschen Egypte en Indië, als mis-sing link in de keten van het Engelsche wereldrijk had al lang plaats gehad. Reeds in 1906 kon Oberstleutnant von Kleist in de Geograf: Zeitschr: Xll p. 425 v.v. in een opstel, getiteld --- "England in Arabien", schrijven: "Nun erscheint die verwirklichung der Pläne der englischen Politik nicht mehr aussichtslos, werde England einen unmittelbaren oder mittelbaren Einfluss über ganz Arabien samt Mekka und Medina ausüben." Inderdaad wijst de geschiedenis van de laatste vijftig jaren een toenemenden invloed van Engeland in Arabië aan. Niet alleen omdat de strijdige Britsche en Duitsche economische en strategische belangen het urgent deden zijn, dat Engeland zich van het eindpunt van den ontworpen Baghdadbaan meester maakte, verzekerde Engeland zich van de over suprematie over Koweit aan de Perzische golf, maar ook omdat deze kleine haven een geschikt uitgangspunt bood voor het verbreiden van zijn invloed over Nedjd (Centraal Arabië). Sjeich Moebarak van Koweit had n.l. bij zich opgenomen den vorst van al-Rijadh (Nedjd) genaamd bin Sa'oed, die door zijn Turkschgezinden erf-vijand bin-Rasjid, vorst van al-Hajil uit zijn rijk was verdreven.

Van Koweit uit trachtte men nu bin Sa'oed in zijn waardigheid te herstellen, doch deze expeditie werd welhaast fataal voor Koweit, toen Turksche troepen uit Basrah kwamen oprukken.

72

tous les allies possibles, et la consequence fut que la politique arabe, qui n'etait ete que le rève de quelques Anglais d'Egypte reçut l'approbation de la Grande-Bretagne."

Deze beschouwing over den oorsprong van de Engelsche politiek in Arabië is niet geheel juist, want de "ontdekking" door Lord Curzon van Arabië, gelegen tusschen Egypte en Indië, als mis-sing link in de keten van het Engelsche wereldrijk had al lang plaats gehad. Reeds in 1906 kon Oberstleutnant von Kleist in de Geograf: Zeitschr: Xll p. 425 v.v. in een opstel, getiteld --- " England in Arabien ", schrijven: " Nun erscheint die verwirklichung der Pläne der englischen Politik nicht mehr aussichtslos, werde England einen unmittelbaren oder mittelbaren Einfluss über ganz Arabien samt Mekka und Medina ausüben." Inderdaad wijst de geschiedenis van de laatste vijftig jaren een toenemenden invloed van Engeland in Arabië aan. Niet alleen omdat de strijdige Britsche en Duitsche economische en strategische belangen het urgent deden zijn, dat Engeland zich van het eindpunt van den ontworpen Baghdadbaan meester maakte, verzekerde Engeland zich van de over suprematie over Koweit aan de Perzische golf, maar ook omdat deze kleine haven een geschikt uitgangspunt bood voor het verbreiden van zijn invloed over Nedjd(Centraal Arabië). Sjeich Moebarak van Koweit had n.l. bij zich opgenomen den vorst van al-Rijadh(Nedjd) genaamd bin Sa'oed, die door zijn Turkschgezinden erf-vijand bin-Rasjid, vorst van al-Hajil uit zijn rijk was verdreven.

Van Koweit uit trachtte men nu bin Sa'oed in zijn waar-digheid te herstellen, doch deze expeditie werd welhaast fataal voor Koweit, toen Turksche troepen uit Basrah kwamen oprukken.

Petroleum

Op dat oogenblik verschenen echter drie Engelsche oorlogschepen op de rede van Koweit, die als het ware demonstreerden wat Balfour later in het parlement zeide: »Het hoofd van Koweit is een beschermeling van Engeland en door verdragen met ons verbonden».

Van Koweit uit begon de vreedzame penetratie in Mesopotamië (in de eerst plaats het petroleumland Mohammarah) en in Nedjd. Sjeich Moebarak breidde zijn invloed en daarmee die van zijn protector uit over de sinds 1871 onder direct Turksch bestuur staande Turksche provincie al-Hasa (aan de westkust van de Perzische golf tusschen Oman en Mesopotamië) en slaagde er in bin Saoed te al-Rijadh te herstellen.

In het jaar 1913, waarin de Britsche verhouding met Koweit en Mohammarah een meer officieel karakter verkreeg, namen ook de betrekkingen tusschen Engeland en bin Saoed van al-Rijadh vaster vormen aan. Eind April van dat jaar begaf zich n.l. de Engelsche consul van Koweit, kapitein Shakespear naar Midden Arabië en in Mei daaropvolgende begon bin Saoed een veldtocht door het resteerende deel van al-Hasa en Nedjd, verbond zich met de hoofden en verdreef de eene Turksche bezetting na de andere. Sedert Juni 1913 bestaat de Turksche provincie Nedjd niet meer.

Zoo stond reeds voor den grooten oorlog de geheele kuststreek vande Sjatt al-Arab af tot aan de zeëngte van Ormoez, tot ver in het binnenland onder Engelschen invloed.

In het zuidelijker gelegen Oman dateert de vreedzame Engelsche penetratie reeds van 1856.

Weliswaar zijn de Britsche aanspraken nog steeds niet door Frankrijk officieel erkend en heeft ook Rusland indertijd er zich willen vastzetten, maar toch kan feitelijk sinds de arbitraire uitspraak van 1905 en de Russisch-Engelsche conventie van 1907, Oman min of meer als een Engelsch protectoraat worden beschouwd, al bepaalt zich de Britsche invloed hier in hoofdzaak tot de kuststreek.

De Bahrein eilanden en de Koeria-Moeria eilanden zijn als Marinestations in Engelsche handen over gegaan.

Ook aan de Zuidkust van Arabië, Hadramaut, is sinds langeren tijd dank zij het verdrag met den kustvorst, die de havens beheerscht als onder Engelschen invloed staande te beschouwen. Aden is zooals men weet sinds 1839 Engelsch gebied.

Zoo resteerde alleen (afgezien van het thans sinds de opkomst van het Engelsche Perim geheel onbeduidende Sjeich Sa'id op het uiterste Z W punt, dat aan Frankrijk behoort) nog de westkust van Arabië met Jemen-Rsir en de Hidjaz.

Van het in 1873 door de Turken onder direct bestuur gebrachte Jemen hebben zij niet veel plezier beleefd: telkens en telkens braken er opstanden uit, waarbij de Iman van San'a (in de laatste jaren :Iman Jahja) nog al eens de leiding had en Britsche invloed van uit Aden, niet zelden, onmiskkenbaar was. Aan deze opstanden is eerst een einde gekomen door het geheim verdrag van 1913 waarin de Iman, de Turksche souvereiniteit erkennend, bedongen heeft hem voortaan niet meer met Turksche soldaten of ambtenaren lastig te vallen. Tijdens dezen oorlog is hij dan ook volkomen loyaal gebleven en in Mei 1916 zou hij zelfs voor den komenden opstand van den Sjerief van Mekka gewaaschuwd hebben

76

De Sjerief is n.l. zijn vijand, want hij heeft met de Turken hem beoorloogd. Van uit Jemen zijn zelfs tijdens den oorlog aanvallen op Aden gedaan die niet zonder succes zijn geweest.

Ook in de Hidjaz bestond, evenzeer als in Asir(Sajid Idris) een neiging tot toenadering tot Engeland. In de laatste decennia was het Turksche aanzien reeds zoo gedaald, dat, al jaren geleden, zelfs eenige familieleden van den Sjerief van Mekka met klachten over onrechtvaardige bejegening in stede van tot den Sultan te Constantinopel zich tot den Khedive en Lord Cromer in Egypte wendden.

Het oogmerk van de hier geschetste Arabische politiek is duidelijk: het tusschen Egypte en Britsch-Indië liggende schiereiland Arabië mag geen steunpunt bieden aan een vreemde mogendheid, waardoor de eenheid van het Britsche rijk zou worden bedreigd. Beheersching van de kuststrook was tot dat doeleind voldoende.

De tendenz van deze politiek was echter zoo duidelijk, dat ze bij de tegenpartij ook niet onopgemerkt bleef. Deze rageerde daarbij met twee tegenzetten: t.w. den Hedjez spoorweg en den Bagdadbaan.

De Hidjaz spoorweg, tevens een geschikt middel tot verlevendigen van de panislamitische illusies door het organiseeren van collecten in alle Mohammedaansche landen ter verwezenlijking van dit vroome doel, was in werkelijkheid een strategische maatregel, dienende om het Turksche prestige in de afgelegen Arabische gewesten hoog te houden. De artikelen van devisiegeneraal Auler Pascha in Petermanns mittheilungen(Ergänzungsband 33 en 34) naar officieele bescheiden bewerkt, laten evenmin als de inleiding van Freiherr von der Goltz Pascha wat dat betreft eenigen twijfel over.(de ont-

worpen zijlijn naar Akabah van de roode zee werd door Engeland wegens de militaire positie van Egypte tegen gehouden.)

De Bagdadbaan, daartegen richtte zich, strategisch beschouwd, rechtstreeks tegen Britsch-Indië. Vandaar dat Engeland zich in 1913 het uitsluitende zeggingschap over het traject Bagdad-Basrah-Koweit had verzekerd. Doch nog op andere wijze diende er afwering te worden gezocht van het gevaar, dat de eenheid en aaneengeslotenheid van het Britsche wereldrijk bedreigde. Sir William Willocks, die, ontwerper van het irrigatie-systeem van Mesopotamië, als een der pioniers van de Engelsche penetratie moet gelden en daarom dan ook in zijn hoedanigheid van »Conseiller technique au Ministere des Travaux Publics Ottomans» door de Turken is weggewerkt, sprak daarom reeds in de Geogr. Journal van 1910 (dl. 35 p.1-18) en 1912 (dl. 40 p. 129 v.v.) van een spoorwegverbinding van Haifa aan de Middellandsche zee dwars door de woestijn naar Bagdad. De streek, die den spoorweg beheerscht zou dan Engelsche invloedssfeer moeten worden. Trouwens in Haifa met aangrenzend gebied was ook voor den oorlog de Engelsche invloed al terdege merkbaar. En heeft niet Napoleon gezegd: »qui longe la mer, arrive au detroit de Haifa, etait defendu»?

--

Met den bedoelden spoorweg beoogde men een overlandsche verbinding met de Perzische golf en Indië tot stand te brengen, een verbinding van economisch belang, maar niet minder van strategisch gewicht tot handhaving van de eenheid van het Britsche imperium. Ook het binnenland van Zuid Syrië en Arabië zoude zich in het belang van de veiligheid van de spoorlijn onder Britsche invloed moeten komen.

De streek moest dan worden het bolwerk voor Egypte en voor Indië en tevens de Kaapstad-Cairo-Baghdad-Calcutta verbinding dekken.

;

Konden wij in ons eerst artikel een aantal aan wijzingen geven nopens hetgeen voor den oorlog omtrent de Engelsche penetratie in Arabië bleek, na 1914 heeft ook voor den ~~buitenlander~~ buitenstaander de Britsche politiek ten deze vastere vormen aangenomen. De eerste objectieve gegevens verstrekke het nieuwe Russische regime door de publicatie van een memorandum betreffende de door Rusland met Engeland en Frankrijk gesloten verdragen, dat op het laatst van 1917 in de Bolsjewistische Pravda wereldkundig werd gemaakt.

Voor zoover ze Arabië betreffen moge ik ze hier in herinnering brengen naar den Franschen text zooals men dien in l'Asie Française (Mei tot September 1918) vindt afgedrukt. Hoewel van Fransche en Engelsche zijde de Russische onthullingen herhaaldelijk onnauwkeurig, onvolledig en tendencieus zijn genoemd, heeft men niettemin tot dusverre verzuimd de officieele verdragen bekend te maken, en de Fransche Regeering zelfs vele maanden gedraald de openbaarmaking er van in de Fransche pers toe te laten. Wanneer men de Russische publicatie echter vergelijkt met hetgeen later bekend werd, dan komt men tot de conclusie dat de feitelijke gegevens ervan juist moeten zijn.

Gedurende de onderhandelingen dan tusschen den Russischen minister van buitenlandsche zaken en de Fransche en Engelsche gezanten te Petrograd van 19 Februari tot 4 Maart 1915 werd tegenover de Russische aanspraken, waaronder die t.a.v. Constantinopel en de zeeengten de voornaamste waren, o.m. als tegeneisch gesteld:

Conserver les Lieux saints musulmans et l'Arabie sous une adomination musulmane independante.

Daarbij maakte de Russische regeering blijkens het genoemde memorandum de volgende reserver:

Vu notre desire concernant les Lieux saints musulmanes, il est necessaire de desider immediatement, si ces Lieux resteront sous le pouvoir de la Turquie, le Sultan gardant le nom de Calife ou se propose-t-on creer un nouvel etat independant? A notre avis il serait desirable que le califat soit separe de la Turquie. En tout cas, la liberte des pelerinages doit être assuree.

Uit een document d.d. 21 Februari 1917 blijkt verder dat men later ten deze tot het volgende accoord was gekomen: Frankrijk krijgt onder meerdere de kuststreek van Syrië ten Noorden van Haifa de Wilajet Adana, de streek van Mossoel (Noord Mesopotamië, Cilicië) en een deel van Armenië en Engeland Zuidelijk Mesopotamië met Baghdad, terwijl het voor zich te Syrië de havens Haifa(Caiffa) en St. Jean d'Acre reserveert.

Suivant convention entre la France et l'Angleterre, la zone entre les regions francaises et anglaises constituera la confederation des etats d'Arabie ou un etat d'Arabie independant, dont les zones d'influances seront determinees à ce moment.

Zooals men ziet wordt in de zooeven aangehaalde zinsnede gezinspeeld op een overeenkomst tusschen Frankrijk en Engeland, die blijkens het verband waarin ze voorkomt in 1916 moet zijn aangegaan. De bedoelde overeenkomst is die, welke 16 Mei 1916 tusschen Georges Picot, voormalig Fransch consul te Damascus en Sir Mark Sykes werd gesloten en in 1918 en 1919 door de veranderde politieke constellatie in Syrië en Palestina tot wrijving tusschen Frankrijk en Engeland

heeft aanleiding gegeven.

Het accoord Sikes-Picot, dat sinds September 1918 meer algemeen bekend bekend werd, is ondanks zijn flagrante strijdigheid met de vredesleuzen als zelfbeschikkingsrecht der nationaliteiten en derg., de basis voor de diplomatische actie in zake Arabië en Syrië gebleven, hoewel men later het bestaan ervan betreurde, Engeland, omdat het zich de handen gebonden had, terwijl het zich vrij had moeten houden, en Frankrijk, omdat het zich met een klein deel van Syrië had tevreden laten stellen. (Lord Curzon heeft dit voor zoover Engeland betrof onomwonden in het Hoogerhuis gezegd op 10 Februari j.l. De militaire Fransch-Engelsche overeenkomst nopens Syrië van 15 September 1919 gaat ook van het verdrag Sikes-Picot uit)

De domineerende gedachte van deze overeenkomst is:

La France et l'Angleterre sont disposees à reconnaître et à proteger un état d'Arabe ou une confederation d'états arabe.

Van deze Arabische staat of statenbond zullen de grenzen nader worden geregeld. Er van uitgezonderd zullen slechts zijn: Palestina dat onder internationale contrôle moet komen (sedert is Engeland aan Engeland daarvoor een mandaat toegekend.) de kuststreek van Syrië van St. Jean d'Acre tot Alexandrette. Syrië Cilicië en het deel van Armenië, dat bij het Fransch-Russische accoord van 13 tot 23 April 1916 aan Frankrijk was toegekend, tezamen op de diplomatieke kaart; de (Fransche) blauwe zone vormende; de haven Haifa (caiffal) (Men denke in verband met de straks aan te geven Engelsche invloed-sfeer, aan de spoorwegverbinding Cairo-Haifa-Baghdad, waarvan in ons vorig artikel sprake was en zie het Britsche plan zich voltrekken) en een deel van Mesopotamië, vormende de roode (Engelsche) zone;

81
een mogelijke grensverbetering voor Engeland in het Adensche.

Kortom de z.g. Arabische territorium omvat het quasi-geheel van Arabië, het »Hinterland» van Syrië met de vier groote centra (Damascus, Aleppo, Hamah, Homs) en het Noorden van Mesopotamië.

Dit territorium wordt dan weder verdeeld in drie sferen: de Engelsche, begrepen tusschen de lijnen: golf van Akabah-Koweit (Perzische golf) en Haifa-Tekrit (Mesopotamië) (B); de Arabische, ten Zuiden daarvan onttrokken aan internationalen invloed; de Fransche, ten Noorden daarvan tot Armenië en de grenzen van de blauwe zone (A).

Alvorens nader op de politieke beteekenis van deze overeenkomst in te gaan---hetgeen wij voor een volgend artikel reserveeren--- moeten wij eerst de andere officieele documenten over Arabië de revue laten passeeren. Zooals gezegd, werd in September 1918 het accoord Sykes-Picot meer algemeen bekend: in November 1918 volgde toen een officieele Fransch-Britsche verklaring nopens de » populations non-turques des regions entre le Taurus et le golfe Persique », waarin onder meer meer gezegd wordt, dat de beide mogendheden voornoemd » entendant leur assurer la plus large autonomie afin de garantir leur affranchissement et le developpement de leur civilisations, dat hun doel slechts is: » l'affranchissement complet et définitif » dezer zoolang onderdrukte volkeren alsmede » l'établissement de gouvernements et administrations nationaux puisant leur autorite dans l'initiative et le libre choix des populations indigènes Doin de vouloir imposer aux populations de ces regions telles ou telles institutions, elles n'ont d'autre souci que d'assurer par leur appui et par une assistance efficace le fonctionnement normal des gouvernements et administrations qu'elles se seront librement données. »
Matin 9-11-18; Engelsche

text in Near East 15-11-18

Trouwens reeds in zijn gedenkwaardige rede van 5 Januari 1918 had Lloyd George verklaard, dat Arabië, Armenië, Mesopotamië, syrië en Palestina "are, in our judgement, entitled to a recognition of ~~their~~ their separate national conditions"(Op 25 December 1917 had Mark Sykes voor den raad van het centrale Syrische comité, vergaderd in de salons van het parlementaire comité van actie in den vreemde te Parijs al verklaard:

"l'indépendance du Hedjaz est aussi de très réelle importance; le fait accompli de l'indépendance rend à peu près impossible que l'on refuse à la Syrie une autonomie effective et réelle". enz)

Nog zijn de officieele bescheiden niet uitgeput, want in October 1919 beriep zich de Sjerief Faïçal plotseling op een verdrag door zijn vader Sjerief Hoesein van Mekka met den High Commissioner in Egypte Sir Henri Mac Mahon gesloten. Ook Colonel T. E. Lawrence---de Oxfordsche archeoloog, chef van den staf van Faïcal en diens raadsman ter vredesconferentie---gewaagde ervan in een brief aan de Times van 12 September 1919. Deze publicatie maakte de Engelsch-Fransche verhoudingen niet beter, omdat de anterieure afspraken met den Sjerief in strijd schenen met het verdrag Sykes-Picot. De ongeveer gelijktijdige openbaarmaking van een resume van den Arabischen text der overeenkomst door de Egyptische al-Ahram (vertaald in de Journal du Caire van 17 September 1919, zie Correspondance d'Orient no.223 van 15 October 1919) klaarblijkelijk van wege den vertegenwoordiger van den Sjerief in antwoord op Lawrences genoemden brief en van een daaraan niet geheel gelijkloidend officieel resume(blijkbaar ter rechtvaardiging van het voorlopige militaire verdrag

van Clemenceau-Lloyd George nopens Syrië van 15 September 1919) zie Correspondance d'Orient no. 222 van 30 September 1919---alsmede de partieele citaten uit de tusschen den Sjerief en Sir Mac Mahon gevoerde correspondentie in de officieuse Temps(van 5 November 1919) helderde echter het misverstand niet geheel op. Twijfelachtig bleef of de Fransche onderhandelaar Picot van alle consequenties der tusschen Engeland en den Sjerief gedane afspraken op de hoogte is gebracht.

Als resultaat dan van de onderhandelingen(Juli 1915-Januari 1916) tusschen Sjerief Hoesein en Sir H. Mac Mahon laat zich dan naar een fragment van den Engelschen officieele text thans het volgende vaststellen:

„The districts of Mersina and Alexandretta and portions of Syria lying to the west of the districts of Damascus, Homs, Hama, and Aleppo cannot be said to be purely Arab and should be excluded from the proposed limits and boundaries. With the above modifications and without prejudice to our existing treaties with Arab chiefs (Dit wijst op de oudere betrekkingen met ander Arabische hoofden) we accept these limits and boundaries, ~~(With the above modifications and without prejudice to our existing treaties)~~ and in regard to those portions of territories therein in which Great Britain is free to act without detriment to her ally, France, I am empowered in the name of the government of Great Britain to give the following assurances and make the following reply to your letter:

Subject to the above modifications, Great Britain ~~(to give the following)~~ is prepared to recognise and support the independance of the Arabs within the territories included in the limits and boundaries proposed by the sherif of Mecca.”

Resumeeren we nu de bovenstaande gegevens in chronologische volgorde voor zoover ze de Arabische politiek betreffen:

10. 19 Februari---4 Maart 1915. Engelsch-Fransch-Russische onderhandelingen: er wordt voor Arabië en de heilige plaatsen een onafhankelijke moslimsche heerschappij opgeëischt.

20. Juli 1915---Januari 1916. Onderhandelingen tusschen den Sjerief van Mekka en den High-Commissioner van Egypte. Engeland erkent onder zekere restricties een onafhankelijk Arabië.

30. 23 November 1915---16 Mei 1916. Onderhandelingen tusschen Sir Mark Sykes en George Picot:

Engeland en Frankrijk zijn bereid een Arabischen staat of Statenbond te erkennen.

40. 21 Februari 1917. Franco-Anglo-Russisch verdrag, waarbij o.m. de grenzen voor den Arabischen staat of statenbond worden afgebakend.

50. 4 Januari 1918. Rede van Lloyd George erkent de Arabische nationaliteit.

60. November 1918. Fransch-Britsche verklaring erkent de volstrekte autonomie der niet-Turksche bevolkingen van het Ottomaansche rijk.

70. Januari-Februari 1919. Lawrence, de Engelsche onderhandelaar met den Egyptischen vertegenwoordiger van den sjerief van 1915 (overeenkomstig Max Mahon) treedt als raadsman van Faïçal op te Parijs.

80. 15 September 1919. Voorloopig militair accoord van Clemenceau en Lloyd George over Syrië, waarbij de bezetting van de vier groote steden Damascus, Koms, Hamah en Aleppo aan Frankrijk wordt ontzegd en aan Faïçal met zijn Arabieren wordt toegewezen. Erkenning de facto van een Arabischen staat vanaf 1 November 1919: d

datum van de opheffing der Engelsche bezetting.

Al is het na ons eerste artikel wel duidelijk, dat deze actie tot het scheppen van een onafhankelijk Arabië van Engelsche zijde gevoerd is---ook de sub. 20. genoemde onderhandelingen wijzen daar duidelijkerop---, toch is het tot recht verstand van de zaak noodig dat nog eens uitdrukkelijk te constateeren.

Frankrijk toch heeft geen belangen bij het ontstaan van een Arabischen staat, die slechts zijn aspiraties in Syrië kan bedreigen. (In dit verband is het van belang op te merken dat Lord Allenby aan Faïçal toestond het eerst Damascus en Aleppo binhen te trekken.) Bovendien is Frankrijk nooit zoo anti-Turksch geweest, waar immers jong Turkije van zijn cultuur was doordrongen. De besprekingen van het officieuze "Comite de l'Asie française" waren in het begin van 1915 dan ook van dien aard dat zij wegens den oorlogstoestand niet mochten worden gepubliceerd (l'Asie française Mei-September 1918). Ter vredesconferentie was het ook Frankrijk (in samenwerking met Italië en den Heer Montague), dat de Turken voor uitdrijving uit Europa behoeftte.

Daarentegen druischte een "zelfstandige" Arabische zaak (die, naar verwacht kon worden wegens economische noodzaak minstens anglophiel zou moeten zijn, om niet van een Engelsche invloedssfeer te spreken) zelfs tegen de Turksche belangen in, aangezien deze staat chalifaatspretenties vertoonde. Dat dus in het verdrag van Februari 1917 de chalifaatsquesti onaangeroerd wordt gelaten, hoewel deze door Rusland blijkens het bovenaangehaalde memorandum in 1915 bereds ter sprake was gebracht, zal dus wel aan Fransche invloed te danken zijn. Het is zeker dat aan Engeland een min of meer geprotecteerd (Volgens officieele verklaring heeft Faïçal nog tot Januari j.l. een Engelsche subsidie genoten, zooals

86
zijn vader, die te Mekka nog voortdurend heeft (Cecil Harmsworth in Juni j.l. in het lagerhuis).

(Op 23 Juli 1918 sprak Lord Robert Cecil in het Lagerhuis al van een "pax Brittannica" in deze gewesten.)

Arabisch chalifaat aangenaam zoude zijn. Daaraan is dan ook in Engeland inderdaad meermalen gedacht.

De houding van den Franschen onderhandelaar, de heer Picot is, verondersteld althans, dat hij voldoende over de consequenties van de afspraken tusschen Engeland en den Sjerief van Mekka is ingelicht en de verre strekking van Sykes' terminologie heeft begrepen, onder dit gezichtspunt beschouwd alleen zoo te verdedigen, dat hij door oorlogsnoodzaak gedreven in de creatie van een Arabischen staat toestemde teneinde Koning Hoesein te bewegen als bondgenoot der Geallieerden aan den strijd tegen Turkije deel te nemen. Bovendien is niet te vergeten, dat het fransche Cabinet voor zijn aspiraties in West Europa de belangen uit het Oosten meermalen uit het oog verloren heeft. Een sterk voorbeeld daarvan levert de houding van Clemenceau op 2 November en 8 December 1918, die blijkend de Fransche kammerdebatten van April j.l. van Mossoel en de internationaliseering van Palestina op een simpelen vraag van Lloyd George moet hebben afgezien. Mossoel (N. Mesopotamië) was bij de onderhandelingen van Sykes-Picot in de Fransche zone getrokken, niet alleen wegens de naphta, die door de Turksche concessies van voor den oorlog den Engelschen toch reeds toeviel, maar ook ten einde de verbinding met Perzië open te houden. Door de toewijzing van geheel Mesopotamië (men heeft alleen nog $\frac{1}{2}$ van de pertoleum opbrengst voor Frankrijk weten te redden) aan den Britschen mandataris, is Perzië, waar Engeland zich

middelerwijl 9 Aug. 1919 de vrije hand had verzekerd, aan zijn West-zijde voor vreemden invloed geïsoleerd.

Neen, de bevordering van de stichting van een Arabischen staat is niet van Frankrijk, maar van Engeland uit gegaan.

In verband met het bovenstaande is het derhalve niet te verwonderen, dat aan het slot van een officieuze artikelenreeks getiteld: the Arab Epic in de Times van November 1918 de beteekenis van de Arabische campagne zoo verklaard wordt, dat de noodzakelijke sleutel tot het begrip van Englands politiek tegenover de Arabieren is de erkenning van de ijdelheid der tot dusverre gevolgde politiek: Turkije tegen zijn vijanden te beschermen.

Turkije moet vervangen worden door drie nationale eenheden: Arabië, Armenië en Palestina, zich uitstreckende over het land tusschen de Middellandsche zee en Kaspische. Deze drie nieuwe staten moeten bij deze politieke reconstructie de taak overnemen, die tot dusverre door Engeland aan Turkije was toebedeeld: t.w. die van het bolwerk voor Britsch-Indië.

Met dat ideaal voor oogen heeft men willig de millioenen (Aan Duitschland heeft, volgens opgave van den voormaligen oberst-leutnant und Generalstabchef van Halil Pascha, Ernst Paraquin in het Berliner Tageblatt (Wochenausgabe) van 11 Februari 1920 N° 6, het oriënt gedurende den oorlog minstens 100000000 aan gemunt goud gekost.) voor de Campagne in Syrië en de subsidies van Sjerief Hoesein en z'n zoon Faïçal geofferd tot schepping van een zelfstandig Arabië onder Britschen invloed. Daarom moest ook Colonel Lawrence de grondlegger van het verdrag Mac Mahon met den Sjerief, bij de vredesconferentie aan Faïçal als raadsman ter zijde worden gesteld. Daarom werd bij de Engelsch-Fransche overeenkomst van 15 September 1919 het bestaan van

een Arabischen staat de facto erkend.

Op 18 December 1919 verwierp Earl Winterton, die aan den veldtocht in Palestina en Syrië heeft deelgenomen, in het Lagerhuis, met verontwaardiging de insinuatie, dat de Arabische beweging zoude zijn »organised by us(d.i. Engeland) on a quid pro quo basis». Inderdaad zoude men uit onze vorige artikelen een verkeerde conclusie trekken, zoo men zoude meenen dat de daarin geschetste Engelsch-Arabische politiek geheel kunstmatig ware en niet zoude aansluiten bij Arabische adspiraties. We willen hier niet uitweiden over een voor den oorlog in sommige kringen als reactie tegen de Turksche overheersching vooral in Syrië reeds waarneembaar opkomend Arabisch nationalisme, waarvan het panarabisch congres te Parijs in 1912 een uiting was. Immers het waren nog maar zwakke symptomen, meer van negativen(d.w.z. van anti-Turkschen) aard, waar tegenover stond de traditioneele verdeeldheid onder de Arabische stammen en Arabisch sprekende volken. Terloops wijzen wij hier ook op de zoo mogelijk met de jaren nog toegenomen, anti-Turksche gezindheid in den Hidjaz, waarvan Dr. Snouck Hurgronje reeds in 1877 (Bijdragen Kon. Inst. dl. 36 p. 360 v.v.) schreef, dat men in Mekka met vreugde zoude zien, wanneer een aan de eischen van den Islam eenigzins beantwoordend vorst het rotte regime van den tarboesj met krachtige hand(zoude omverwerpen) en voor de gehate Turkenheerschappij een waardig vorstenhuis in de plaats(zoude stellen). Geen Sjerief heeft ooit tegergeefs de bevolking opgeroepen, om met hem tegen de Egyptische, Turksche of andere indringers op te staan. Ja, het heeft nog tot 1880 geduurd, voordat het Sjeriefaat van Mekka gewapend verzet tegen de vertegenwoordigers van den Sultan als vruchteloos opgaf en zich morrend onder het Turksche juk schikte.

In dit verband is evenwel van meer belang het imperialistische streven van den Sjerief Hoesein te Mekka, die voorshands mooi weer spelende met de Turken en op zijn tijd ~~wan~~ de Turksche zwakheid (b.v. gedurende den Turksch-Italiaanschen oorlog) gebruikmakende om zijn macht ten koste van den Turkschen stadhouder te vergrooten, zijn invloed over de nabijliggende Arabische gebieden (zooals in het Zuiden: Asir en in het Oosten: Nedjd) trachtte uit te breiden. Die imperialistische gezindheid blijkt ook uit de onderhandelingen van 1915 gevoerd met Sir Henri Mac Mahon, den High Commissioner in Egypte, waarvan wij in ons tweede artikelmal melding maakten. Die onderhandelingen schijnen n.l. van de zijde van den Sjerief te zijn geopend. Hoesein stelde de militaire medewerking met Engeland voor, waartegenover hij den onafhankelijkheid van Arabië, Syrië, Mesopotamië, Cilicië, Mersina en Adana eischte. Van deze exorbitante voorwaarden heeft Sir Henri Mac Mahon in verband met bongenootschap met Frankrijk heel wat moeten afdoen, doch, al sloot zich de Sjerief in 1916 bij de geallieerden aan, ten aanzien van de Syrische kust en de Libanon bleef hij op zijn stuk staan en verklaarde slechts zijn aanspraken tot na afloop van den oorlog op te schorten. Toch wilde Engeland de overdreven ambities van deze onbeteekende locale groothied niet te veel knotten, in verband met de plannen die het ten aanzien van een zelfstandig Arabisch rijk koesterde en de mogelijkheid van de schepping van een nieuw en anglophiel moslimsch chalifaat.

Naar mate de Palestijnsche en Syrische successen van de Britsche legers en darrmede ook van de Arabische hulptroepen---door Engeland pour besoin de sa cause zeer opgehemeld---zich uitbreidden groeide ook het zelfbewustzijn van Hoesein. Eerst riep hij zich uit tot Koning van de Arabische gewesten

(4 November 1916) en werd in December 1916 door Frankrijk en Engeland en Januari 1917 door Italië als zoodanig erkend. Daarna gelastte hij het noemen van den naam van den Sultan van Turkije als Chalief in het gebed van den Vrijdagsdienst weg te laten en door den zijnen te vervangen (Januari 1918) en ten slotte nam hij zelf de Chalifaatswaardigheid op zich.

In ons vorig artikel stipten wij al aan, dat Lord Allenby de Arabische troepen veroorloofde het eerst Damascus en Aleppo binnen te trekken, en daarmee een fait accompli te scheppende.

De wapenstilstand kwam en weldra konden de verschillende nationaliteiten hunne verlangens bij de vredesconferentie voorbrengen. Daar verscheen Sjerief Faïçal als vertegenwoordiger van den Hidjaz te Parijs om te Plejten voor een vereenigd Arabië. Ongeveer terzelfder tijd verscheen het bericht, dat Sjerief Hoesein zich naar Damascus wilde begeven om zich daar in de oude stad der Omajjaden als Chalief te laten huldigen. In die zelfde dagen verzocht Hoesein bij manifest in zijn lijfblad al-Qiblah, hem voortaan niet alleen maar met »Heer der geloovigen», maar tevens met den aequivalenten titel van Chalief aan te spreken, die hem »het land bereids heeft toegewezen en die door (zijne) Syrische en Aleppijsche onderdanen alsmede door de deputaties van de nomadische Arabieren van Irak en Jemen is bevestigd.»

--- ---

Hoewel in het voorstel van Faïçal aanvankelijk slechts sprake was van een confederatie van de Arabische »staten» (van de Roode en Middellandsche zee tot den Perzischen golf) n.l., Syrië, Mesopotamië, Hidjaz, Nedjd en Jemen, wier eenheid feitelijk door een mandataris zou worden gevormd, blijkt uit het vooraangaande,

Kullback

91

dat koning Hoeseins plannen verder gingen, al heeft hij van zijn reis naar Damascus voorlopig moeten afzien. Met een beroep op het zelfbeschikkingsrecht der volkeren, verzette Sjerief Faiçal zich tegen de verdeling van het Arabische gebied en kwam zoo in botsing met het Fransch-Engelsch verdrag van 1916, dat daarop juist berustte. Van de covenant Sykes-Picot wilde Faiçal da ook niets weten: deze was door het aanvaarden van Wilson's beginselen en de Fransch-Engelsche verklaring van November 1918 omtrent de volstrekte autonomie der niet Turksche nationaliteiten te niet gedaan. Faiçal hield zich eenvoudig aan de eischen zijns vaders van 1915 vast. Aan een redacteur van de *Matin* (4 November 1919) verklaarde hij over het verdeelings^{ver}drag Sykes-Picot:

„ Les Anglais gardent la Palestine et le Hou~~ran~~ran. Les Français prennent le reste. Je ne demande pas mieux que d'accepter le mandat d'une puissance Mais comment puis je avoir une autorite sur une region divisee en trois zones qui sont aussi etrange-ment dilimitees? Reeds in het begin van 1919 bleek, dat koning Hoesein zijn „Arabischrijk“ buiten de inmenging van Engeland en Frankrijk wilde houden. Sjerief Faiçal vroeg n.l. als mandataris Amerika aan. Middelerwijl bleef Engeland den Sjerief tegen de Fransche eischen steunen en voortdurend subsidieeren. Waar Amerika vermoedelijk geen mandaat zou willen aanvaarden, kon officieus (door de Times) een autonome Arabische confederatie onder Sjerief Hoesein worden bepleit. Men schijnt Frankrijk te hebben willen bewegen zijn aanspraken op Syrië prijs te geven, doch de daardoor verlangde compensatie in Marokko stuitte op (Engelsche en) Spaansche interessen af: Het voorgestelde mandaat voor Constantinopel en de zeeëngten schijnt Clemanceau niet in ruil voor Syrië te hebben willen accepteren.

(Perceval Landon in een brief uit Parijs d.d. 6 Februari 1919 in de Daily Telgraph)

De Fransche officieuze pers (Temps), inmiddels wakker geworden, kant zich heftig tegen een Engelsch panarabisme onder koning Hoesein, dat ook Syrië zoude omvatten. Men zinspeelt op mogelijke afspraken, die koning Hoesein aan Engeland binden (Nog in het begin van dit jaar (1920) heeft Koning Hoesein middels de officieuze Qiblah het gerucht moeten tegenspreken, dat hij een verdrag met Engeland had gesloten, waarin het heilige gebied erkend werd deel uit te maken van de Britsche invloedssfeer.) en verwacht van een Hidjazensische souvereinitiet over Syrië middels Faiçal slechts een bron van (Engelsche) intriges tegen den Franschen mandataris, want krachtens het verdrag van Sykes-Picot zoude Frankrijk de kuststreek van Syrië hebben, plus een invloedssfeer in het achterland. In Frankrijk toch schrijft men aan Sir Mark Sykes de uitspraak toe: La France finira par se degouter de la Syrie et la Syrie de la France

Vasthoudende aan de realiteit van tegenwoordig, wil het de Hidjaz binnen zijn eigen grenzen houden.

Met de Syriërs eischt Frankrijk verder een onverdeeld Syrië (Inclusief Palestina); met Sjerief Hoesein zoude Engeland daarentegen gaarne een eenheid van de Arabisch sprekende gewesten tot stand brengen en de Fransche inmenging geheel uitschakelen. Bovendien strooken de katholieke interessen, die het anti-cler^ciale Frankrijk zich in Syrië veroorlooft, niet met de Mohammedaansche van Sjerief Faiçal. Van de Fransche zijde begrijpt men ook niet, waarom Syrië wel onder het "Arabische rijk" zoude moeten vallen en mesopotamië en Palestina daaronder niet zouden behoeven te worden gerekend. Terwijl de groote mogendheden te Parijs aan het onderhandelen waren, deputaties zonden

om de kwestie ter plaatse te onderzoeken of naar de stemming der bevolking te informeerden, kon de Arabische propaganda middelerwijl vat krijgen in Syrië, een propaganda, die voorshands een anti-Fransch karakter aannam. Aan de Fransche zijde meende men hierin Engelsche invloeden te kunnen waarnemen---Sjerief toch werkte met Engelsch geld en had te Parijs een Engelsch raadsman in den Britschen imperialist Colonel Lawrence---, zooals men van Engelsche zijde de Franschen beschuldigde van onder de Palestijnsche Arabieren stemming te maken tegen de Joden, wien een "national home" beloofd was, ("Sjerief Faiçal verklaarde aan de Matin(1 Maart 1919 n° 12786): S' ils (d.w.z. de immigrerende Joden) veulent constituer un etat et revendiquer des droits souverains dans cette region (d.i. Palestina), je prevois de très graves dangers.") en tegen een verdeeld Syrië. Hoe het zij onder den invloed van de propaganda voor een zelfbeschikkingsrecht en onafhankelijkheid, die zoowel Syriërs als Arabieren kon vereenigen, nam de nationalistische beweging hoe langer hoe meer anti-Europeesche tendenzen aan.

Het is slechts volkomen onafhankelijkheid die men vraagt.

Men mag niet vergeten, dat, al hebben de intellectueele stads Syriërs een geringschatting voor Faiçals Bedoewinen en de bekrompen conservatieve Hidjazers en al sympathiseert de bevolking van Syrië geenszins in allen deele met die van de Hidjaz, ze in ieder geval sinds lang bekend is wegens haar fanatistische moslimsche gezindheid en slechts voor een zeer gering deel francophiel kan worden geacht. Maakt men dus stemming tegen het catholike coloniseerende Frankrijk of het zioniseerende Engeland, in beide gevallen prikkelt men den godsdiensthaat tegen de ongeloovigen in het algemeen.

94

Met den Islam bij een zoogezinde bevolking coquetteeren is geheel uit den booze: zij kent geen Franschen en geen Engelschen, zij weet slechts van ongeloovigen. Deze stemming kwam aan de imperialistische plannen van Faïçal ten goede; nationalisme en godsdienst konden samengaan.

Heel duidelijk formuleerde Faïçal zijn politiek programma in de Pall Mall Gazette van 23 September 1919:

"My chief aspiration is to bring about the political unity of the arabspeaking provinces and to remove all European designs which may be directed at colonisation." Later (September 1919) stipuleerde de Sjerief nog uitdrukkelijk dat hij het contract Sykes-Picot(1916) hetgeen de verdeeling van Syrië in meerdere zones beoogde, niet erkende, zich daarbij beroepende op de Fransch-Engelsche verklaring van 9 November 1918, waarvan wij in ons vorig artikel gewaagden en waarin een volstrekte autonomie werd toegezegd.

De kwestie is dat men niet het opkomen van het Arabisch en moslimsch nationalisme had verwacht, noch in Engeland noch in Frankrijk. Bracht het Britsche belang mede, dat er een Arabische eenheid werd gecreëerd ter bescherming van Egypte en Perzië-Voor-Indië, dit leidde slechts tot een werken met leuzen, die zich op den promotor ervan zelf wreekten. Men had gerekend buiten de sterke religieuze instincten, die aan het nationalisme een tendenz gaven, die door Engeland niet verwacht en niet gewenscht was. Gaf de leuze van de zelfdetermination in Egypte en Voor-Indië aanleiding tot een steeds nog niet opgeloste moeilijkheden en verwikkelingen, in de nieuw te creëren Arabische invloedssfeer ontstond een aan het Christelijke Westen vijandige stemming, die ook aan de Engelsche inmenging allerminst dankbaar, maar veeleer vijandig gezind was.

95

Zoo schreef de bekende Engelsche autoriteit op Arabisch gebied D.G. Hogarth, die nog in 1919 Syrië bereisd heeft, in de nineteenth century van Februari j.l. But fanaticism is an endemic disease of Syria, as of all Near Eastern lands and with general disillusion and disappointment it is only too apt to become epidemic. Such a developement, unfortunately has been evident in Syrian Nationalism during 1919 . . . Syrian Nationalism, it cannot be denied, is now distinctly anti-European and in a majority of the people anti-Christian.

Bovendien is achter politieke gestie van Faiçal voortdurend het imperialist~~ische~~ streven van zijn vader Hoesein merkbaar,. De nieuwe Anglo-Fransche overeenkomst van September 1919 loste de moeilijkheden van Frankrijk met Faiçal niet op, evenmin trouwens als Faiçals reis naar Europa in Januari j.l. Daar kwam op eens in begin Maart 1920 de coup d'etat van het z.g. Syrische Congres, dat Faiçal tot koning van Syrië uitriep en zijn ouderen broeder Abdoellah tot vorst van Mesopotamië.

Dit fait accompli diende slechts, zooals Faiçals vertegenwoordiger, generaal Noeri Sa'id aan de Petit Parisiën verklaarde, om te "epargner à la Conference l'embarras d'une decision en la plaçant en face d'une libre decision d'une peuple" !! Hoezeer koning Hoesein zich echter als de opperheer voelt, blijkt wel hieruit dat een telegram onlangs kon melden, dat hij zijn vertegenwoordiger ter vredesconferentie zou hebben teruggeroepen in verband met de bejegening die Faiçal in Syrië van de Franschen ondervond.

((Volgens een eerder telegram waarvan nog geen bevestiging werd ontvangen zou n.l. Generaal Gouraud (de fransche gouverneur in Syrië)

van een nieuw gecreëerde Arabische regeering de uitlevering hebben geëischt van Faiçal. Dit is niet onwaarschijnlijk, aangezien in Juli j.l. nog steeds geen modus vivendi tusschen de Fransche en Arabische belangen was gevonden en de Fransche pers reeds lang op de eliminatie van Faiçal heeft aangedrongen. Zoowel in het Engelsch-Fransche accoord van 1919 als in het vredestractaat met Turkije schijnt de afbakening der verhoudingen tusschen het Fransche mandaat over Syrië en het Arabische rijk van Faiçal opzettelijk weg te zijn gelaten, hetgeen men aan Fransche zijde wel beschouwt als een poging van Engeland om Frankrijk voortdurend in moeilijkheden te laten. Vermelding verdient in verband met het zooeven bedoelde telegram het volgende bericht in de Near East van 22 Juli j.l. n°. 481:

"Another report is to the effect that the French intend to depose Faiçal and to replace him by Mohammed Said, whom the British were forced to deport owing to his intrigues".

Het is niet uitgesloten dat Generaal Gouraud inderdaad bezig is de politiek te voeren; die de Correspondance d'Orient, van 30 September 1919 bestempelt als die der optimisten. "Ils nous montrent le Maroc. Ils rapellent le chemin parcouru entre Algeciras et Agadir malgre les entraves internationales. Quand nos soldats seront au Liban et en Sicilie et en petit Armenie ils trouveront bien l'occasion d'aller plus loin. . . .))

De Chalifaatsdroomen beantwoorden niet aan de realiteit. Slechts in Hidjaz heeft het woord van den Sjerief eenige kracht, maar zelfs niet zooveel, dat hij den weg tusschen Mekka en Medina veilig kan houden. In het Oosten bedreigen hem bovendien de troepen van bin Sa'oed (den vorst van Nedjd), die in 1919 stellig zijn zomerresidentie Ta'if zouden hebben overmeesterd, zoo niet Engelsche invloed hen weer houden had.

In October en November 1919 heeft toen de zoon van bin Sa'oed een reis naar Londen gemaakt, waar men een grens^{regeling}gebied tusschen het gebied van zijn vader en dat van den Sjerief heeft willen maken, doch definitief is men er blijkbaar niet in geslaagd, want thans bedreigen de troepen van bin Sa'oed wederom Ta'if. De veete is ook te oud want, afgezien van godsdienstige geschilpunten en vroegere oneenigheden, heeft Hoesein enn tiental jaren geleden zijn imperialistische neigingen ook naar Nedjd uitgestrekt.

Sajjid Idris van Asir~~is~~ is met Engeland verbonden, doch weerstaat den invloed van Hoesein evenals de Iman van San'a(Jemen), die, voor zoover bekend, zich nog niet onder Engelsch protectoraat bevindt. Nog in September 1919 werd een Engelsche deputatie onder leiding van den bekenden kolonel Jacob, die een politieke missie naar den Iman te volbrengen had, onderweg opgelicht. Zelfs had een aanval op de kustplaats Hodeida plaats, werwaarts haastig troepen van Aden moesten worden gedirigeerd tot herstel van de Britsche prestige.

In Syrië is dank zij de persoonlijke populpriteit van Faiçal en het gemeenschappelijke negatieve ideaal der onderling strijdige belangengroep-en(afwering van Christelijke Westersche inmenging) de invloed van den Hidjaz wat grooter, maar van een suprematie van deze middeleeuwsch achterlijke landstreek over het meer ontwikkelde Syrië kan ook thans evenmin als dertien eeuwen geleden sprake zijn, (Daarom spiegelde Faiçal den Syriërs ook voor: een Syrië voor de Syriërs, belast met de hegemonie in een Arabischen statenbond: een herboren Omajjaden-rijk. Zelfs liet hij zijn vader, koning Hoesein eens telegrafisch aan de vredesconferentie mededeelen, dat de Hidjaz bereid was zich eventueel onder de souvereiniteit van een te Damascus zetelend vorst te stellen!

98

Wie die vorst zoude wezen, is na het voorafgaande niet twijfelachtig). evenmin als in Mesopotamië. Ingeval van een eenheid van Arabië zoude het centrum veeleer in Damascus of later wellicht in Bagdad moeten liggen en niet te Mekka. Maar die tijd is nog verre, want voorshands staan de zeer reëele onderlinge bloeveeten der primitieve nomaden nog aan de verwezenlijking van dergelijke idealen in den weg.

Ook van Chalifaatsdroomen van onzen Mekkaanschen vorst zal voorlopig wel niets komen, althans niet van de verwezenlijking ervan. Nu ook Engeland zich ten gevolge van de gestie van den heer Montaque met het behoud van Costantinopel door de Turken heeft vereenigd en men zich van den beginne aan in Britsch-Indië niet met het optreden van den Sjerief heeft kunnen vereenigen, terwijl Frankrijk zich krachtig tegen de imperialistische idealen van koning Hoesein en zijn zoon Faïçal blijkt te verzetten, zal de kans van slagen van de Chalifaats-illusies voorshands wel gering zijn.

In ons vorig opstel hebben wij gezien, hoezeer de ambitiën van den Sjerief van Mekka en diens zoon hebben kunnen groeien, zoo zelfs, dat de entente ze niet meer vermocht te beteugelen. De oorzaak hiervan is, zooals we zagen, niet voor een gering deel te zoeken in het coquetteren met den Islam, dat Engeland nog steeds niet verleerd heeft. Ook Frankrijk heeft zich daar in 1916 aan schuldig gemaakt, door officieel een specialen haddj naar Mekka te organiseeren en een bijzondere militaire en civiele missie met veel ceremonieel derwaartsch te zenden. Doch weldra is het weder tot zijn traditioneele belemmering van den haddj vanuit Noord Africa teruggekeerd (Met de katholieke actie die het in Syrië heeft gevoerd, is het deze Noord-Afrikaansche Islam politiek geweest,

die vooral tegen Frankrijk in Syrië is uitgespeeld. Vele uit Noord-Africa uitgeweken Moslims hebben zich n.l. te Bairoet enz. gevestigd. Met zijn haddjverbod heeft Frankrijk, behalve een slechte reputatie alleen een belemmering, geen verhindering van de bedevaart bewerkt, daar men nu in stede van den Zeeweg den landweg naar Mekka neemt.) en heeft minder aan de feteering van den Sjerief deelgenomen. Engeland daarentegen heeft altijd met den Islam in Britsch-Indië gecocoquetteerd teneinde in de Mohammedanen een tegenwicht tegen de politiecerende Hindoes te scheppen. Daarbij dreef het ook het gevaarlijke spel om met het chaligaat van Turkije tegenover zijn moslimsche onderdanen te pronken---de vriendschap met den Sultan, had gering van vreemde, met name Russische invloeden ten doel---ten einde harten der Mohammedanen te winnen. Professor Snouck Hurgronje heeft er menigmaal voor gewaarschuwd dat men niet ongestraft panislamitische droombeelden aanmoedigt en in de hedendaagsche extremistische campagne voor het Turksche Chalifaat in Britsch-Indië heeft men ongetwijfeld voor een groot deel de naderking van die gevaarlijke politiek te zien.

Een tweede oorzaak van het falen der Arabische politiek van Engeland is door de Britten zelf onderkend, die de gemaakte fouten aan het onsystematische ervan toeschrijven (B.v. Capt. Ormsby-Gore voor de Central Azian Society op 18 Februari j.l.) Zooals we in onze vorige artikelen zagen, is ze deels vanuit Britsch-Indië deels vanuit Egypte gevoerd. (Ten aanzien van de uitdrijving van de Turken uit Europa had men de volgende tegenstelling: Engeland-Griekenland tegenover Italië-Frankrijk. Nadat Lloyd George eenige malen van meening veranderd was, heeft eindelijk Montagu in het begin van 1920 den doorslag gegeven en in het Engelsche kabinet een coup d'etat toegepast. Het waren de vermeende Britsch-Indische belangen die hier weder de politiek

bin Sa' oed

in het Nabije Oosten bepaalden, terwijl de Foreign office wegens de prijsgeving der traditioneele Turcophiele politiek die nu voor de Arabische had plaats gemaakt, aanvankelijk de uitdrijving voorstond)

Het is niet te verwonderen dat Britsch-Indische ambtenaren die waren opgevoerd bij de leer van cajoleering van de Islam en Turkije, thans nu Arabië de politieke plaats van Turkije voor het Britsche wereldrijk zou gaan innemen, in de oude fout vervielen, en zoo-veel mogelijk den Sjerief pousseerden, in wien men weldra een anglophielen Chalief verwachtte te zien. In Egypte was men daarmee voorzigtiger: daar had men wel in den aanvang van den oorlog de hoop gekoesterd den Khedive tot Chalief te kunnen bombardeeren: dezulken zagen maar te goed in, dat de Egyptenaren geen suprematie van den Hidjaz zouden begeeren en van koning Hoesein niets wilden weten. Eerst onlangs is gebleken, waartoe dit dualisme van de Engelsch-Arabische politiek wel beleid heeft. In ons vorig artikel gewaagden wij van den strijd tusschen bin Sa'oed(our unswerving ally" zooals Lord Robert Cecil op 9 April 1918 in het Lagerhuis zeide) en koning Hoesein in 1919. Thans is uitgelekt, dat, terwijl koning Hoesein van Mekka gesteund werd door de Britsche regeering(d.w.z. War office en Foreign office) van uit Egypte, de vorst van Nedjd(bin Sa'oed) ondersteuning oontving van het Britsch-Indische gouvernement!! Meer en meer gaan er dus stemmen op om de politiek van het Nabije Oosten onder een afzonderlijk departement te brengen, met afzonderlijke daartoe opgeleide ambtenaren, omdat het aanwenden van Britsch-Indische bestuursmethoden op de Arabieren door gemis aan psychologisch inzicht tot fiasco hebben geleid. Het is dan ook meer dan noodig, dat daarin verandering komt Zoo ressorteert b.v. de Britsche Qurantainedienst voor de de candidaat hadji's te Kamaran vóór Djiddah onder Aden en daarmee onder Britsch-

Indië terwijl het Engelsche agentschap te Djiddah zijn instructies van uit Egypte erlangt. Men begrijpt hoe het dan staan moet met de samenwerking tusschen den qurantainedienst en het agentschap!

Het is duidelijk, dat koning Hoesein van dezen toestand profiteert voor zijn belangen. En nu zoude men met diens begrijpelijk streven naar onafhankelijkheid volkomen vrede kunnen hebben, ware het niet, dat deze door den binnenlandschen toestand in den Hidjaz nog niet wordt toegelaten. "L'etat c'est moi," is de eenige wet die er heerscht. Koning Hoesein heeft zoo bijv. een handelsrechtbank in Djeddah ingesteld, maar verzuimde daarbij het wetboek, dat toegepast moest worden, bekend te stellen. De praktijk heeft uitgewezen, dat, de wil des konings de wet is. In strafzaken wordt volgens de theorie van het Moslimsch school recht rechtgesproken: dat wil dus zeggen, dat bij diefstal de rechterha wordt afgekapt en dat bij de recidive succesievelijk de andere extremeiten volgen. In geval van doodslag of verwonding laat de rechter weerwraak toepassen: nog onlangs berichtte de correspondent van de Neratja van een geval, waarin de erfgenaam van den vermoorde ten overstaan van den rechter den moordenaar met een mes afmaakte. Daarbij is de ambtenarij ter plaatse, mede wegens de achterstalligheid der salarissen in hooge mate van ouds corrupt, zoodat er allerminst rechtszekerheid heerscht.

Nog eens, men zoude met dat alles vrede kunnen hebben, als als alleen de onderdanen van Koning Hoesein daardoor getroffen werden, maar hier doet zich juist de moeilijkheid voor: ook onze Nederlandsch-Indische onderdanen zijn aan de "zegeningen" van dit bestuur onderworpen. Tijdens de Turksche heerschappij bestonden de capitulaties, die den consul zekere mate van rechtsprekende macht toekenden en behartigde diezelfde consul de erfenissen van te Mekka overleden Indonesiërs volgens

de op hun Mekka pas nopens hunne erfenamen geschreven aanwijzingen. Thans is dat alles voorshands anders. De capitulatiën zijn afgeschaft en koning Hoesein beschouwt, dank zij zijn chalifaatspretentie, iederen Moslim als onder zijn jurisdictie te staan nadat hij het pelgrimschip heeft verlaten! Bemoeienis van consuls duldt hij niet: noch met de quarantaine noch met de belangen der hadji's, zooals met hunne erfenissen en derg. Al eenige malen heeft zijn Hoogheid in de qiblah (het officieuse blad van de Mekkaansche regeering) te kennen gegeven, dat hij zoude afreden, zoo men hem de bemoeienis met de quarantaine zoude willen ontnemen. Nu moet men weten, dat de quarantainedienst die hij zich naast de Engelsche op Kamaran veroorlooft, over geen enkele behoorlijke inrichting beschikt, volkomen ongeorganiseerd en onhygiënisch is en alleen in heffingen zich uit. Dat is een toestand, die onduelbaar is. Een en ander moet worden toegeschreven aan het feit, dat de internationale positie van het koninkrijk van de Hidjaz nog niet is geregeld. Bij het Turksche vredesverdrag dat nu geteekend is, is de onafhankelijkheid van den Hidjaz vastgesteld. Bovendien worden alle bij den Volkerenbond aangesloten mogendheden als gelijk-gerechtigd ten aanzien van den handel beschouwd. Doch verder worden er in hoofdzaak alleen zekere voorschriften over het beheer der (Fransch-Moslimsche) goederen in de doode hand te Mekka gegeven. Maar de Sjerief heeft al vast getoond zich daaraan niet te willen houden. Is zoo de houding tegenover Frankrijk, die tegenover Engeland is al niet beter, hoewel hij van dit laatste land nog steeds een subsidie pleegt te ontvangen. Wenken van de Britschen agent worden in den wind geslagen; toestemming tot het vliegen over zijn gebied naar Nedjd wordt aan Engelsche vliegtuigen niet verleend; een aanbod van ambtenaren tot

behoorlijke organisatie van zijn rijk wordt afgewezen. Is zoo de behandeling der bongenooten, men begrijpt, dat die van den Nederlandschen Consul niet veel beter zal zijn. Hoe zal op deze wijze de gebruikelijke bescherming aan de Nederlandsch-Indische onderdanen zijn te verleen en hoe het gewenschte toezicht op de Mekka studeerende Indonesiërs; hoe de behoorlijke behartiging hunner erfenissen; hoe de verzekering van een billijke rechtspraak, ook in handelszaken?

Voor de Nederlandsche diplomatie is een moeilijke taak weggelegd. Dat zij bij de kwijting daarvan niet verzuime te profiteeren van de onschatbare gelegenheid tot voorlichting die wij in Professor Snouck Hurgronje bezitten. Met takt zal men Frankrijk dienen te wijzen, dat ook zijn belang een gemeenschappelijk optreden vereischt. Italië zal haar medewerking mede niet kunnen onthouden. En waar de huidige toestand grootendeels als een gevolg van de Britsch Arabische politiek moet worden aangemerkt, daar zal men Engeland moeten trachten te bewegen zijn falicante illusie van zich een bevoorrechte positie te verschaffen prijs te geven. Door krachtig gemeenschappelijk optreden is wellicht nog veel te redden. Maar de Sjerief voelt zich veilig in zijn Mekkaansch isolement. Hij weet, dat geen mogendheid het wagen zal, hem daar met een strafexpeditie lastig te vallen. Bovendien profiteert zijne hoogheid nog steeds van de Britsche toelage, die Engeland(wegens zijn jaloersche hoop op de bevoorrechte positie, dewelke het aanvankelijk zelfs vreemde consuls deed weren) niet licht zal achterwege laten. Hoeseins kracht schuilt dan ook nog steeds, althans ten deele, in het uitbuiten van de Engelsch-Arabische politiek.

Middelen om pressie op den Mekkaanschen vorst uit te oefenen, zijn er niet vele.

Men zoude aan een haddj-verbod kunnen denken, omdat dit den koning aanstonds in zijn inkomsten treft, doch dit is een tweesnijdend zwaard. Een mogendheid als Nederland met zijn talrijke muslimsche onderdanen kan het welhaast niet hanteeren zonder een groot wantrouwen in zijn bedoelingen te verwekken en aan gewetenlooze agitatoren een krachtig hulpmiddel in handen te geven. Doelmatiger zoude daarvoor wellicht zijn, zoo noodig, althans als voorlopige maatregel, toelating van alle Mekkanen op Ned. Indisch grongebied te weigeren. Dit zal indirect een, zij het ook zwakke, pressie op den Koning geven, die bij zijn onderdanen reeds meer gevreesd dan gezien is en van hunne inkomsten moet leven.

De oplossing zal echter waarschijnlijk te zoeken zijn in een versterking van onze positie aan de roode zee. Dit kan op twee wijzen geschieden 1o. door het economische leven meer intensief te beïnvloeden middels de oprichting van een bankinstelling in Egypte met een filiaal te Djiddah en versterking van onze handelsrelaties -de Hidjaz is absoluut van invoer afhankelijk- 2o. door in samenwerking met de andere mogendheden te streven naar een soort van internationaal beheer van den Hidjaz, waarin dan Ned.-Indische ambtenaren een belangrijke plaats zouden kunnen innemen ter vermijding van rivaliteit tusschen Engeland en zijn medebelanghebbende bondgenooten.

Deze versterking van onze positie is een dringende vereischte. Onze Indonesiërs moeten---n.l. voor ons prestige in deze gewesten is dit noodzakelijk---zich ook te Mekka onze onderdanen blijven gevoelen. Is dat niet het geval, dan geeft de geestelijke invloed van Mekka op den archipel slechts aanleiding tot het ontstaan van verwarring stichtende pan-islamitische droombeelden.

Gouverneurs Hedjaz

Tarich woedjoedochoen sana		تاریخ و جوہم	من تاریخ ۱۸۸۰
Basir Pasja	1880	۱۸۸۰	ناشر باشا
Ennet "	1881	۱۸۸۱	عزت باشا
Oesman Soeri Pasja	1882	۱۸۸۲	عثمان نوری باشا
Djamil "	1886	۱۸۸۶	جمیل باشا
Safwat "	1887	۱۸۸۷	صفوت باشا
Rafiz "	1889	۱۸۸۹	رافز باشا
Esmail Hakky "	1890	۱۸۹۰	اسماعیل حق باشا
Oesman Soeri " dafak lania	1892	۱۸۹۲	عثمان نوری باشا دفعہ ثانیہ
Ahmad Rasib " wakalatani	1892	۱۸۹۲	احمد راتب باشا وکالت
" " " isaalalan	1893	۱۸۹۳	" " اصالت
Hassan Hilmi "	1894	۱۸۹۴	حسن حلمی باشا
Ahmad Rasib "	1895	۱۸۹۵	احمد راتب باشا
Karim "	1908	۱۹۰۸	کاظم باشا
Foëäd "	1909	۱۹۰۹	فواد باشا
Moehamed Emin Bey Wakil Wali	1910	۱۹۱۰	محمد امین بیک وکیل ولی
Kamil Bey Wali	1910	۱۹۱۰	کامل بیک ولی
Karim " "	1911	۱۹۱۱	کاظم بیک
Moenier Basja Wakil Wali	1911	۱۹۱۱	منیر باشا وکیل ولی
Moestafa Hilmi Pasja Bakan Lada 3 Ibe 1912			مصطفی دھنی باشا بابان زادہ ۳ طیبی
Ahmad Rasjid Pasja 10v 1912 tot 27 Juni 1913			
Ahmad Nadin bey 4 Juli 1913 tot Januari 1914			
Wahib Bey Februari 1914			

Groot Grief

In 1905 overleed. Sun - er Rafiq

In Augustus 1905 werd de te Constantinopel verblijvende Abdillah - Sun's broeder. (nr. 64 van stamb III) benoemd, deze overleed voor zijn vertrek naar den Hedjaz.

In 't zelfde jaar nog werd benoemd Ali, zoon van Abdollah.

In 1908 werd hy afgeret en woont thans te Cairo.

Wali Ahmad Rasib werd te gelijker tijd afgeret en is thans geen. teneinde op Rhades.

In Ali's plaats werd benoemd Hussein zoon van Abdollah's broer Ali (nr. 64 v/s stamb III)

teitspolitiek hebben willen betrekken, hoe voorzichtig ik daarbij overigens te werk had willen gaan. Ik had vraagstukken als dessa, grondbezit en andere willen entameeren - dank zij den heer Van den Bussche is het schuldenvraagstuk der Regenten geëntameerd - ik had een politiek van scherpe selectie van bestuurshoofden willen voeren en vooral ook had ik een bestuurshervorming willen bouwen, niet zoozeer op wat de heer Colijn vroeger in de kamer had gezegd en op wat er in de kamer gemakkelijk gedaan kan worden, dan wel op wat ik meen dat er goeds is in Van Vollenhoven in den organischen bouw van het fascisme en de meer sprekende reële behoefte van Indrië. Ik ben wel dankbaar, dat de bestuurshervorming er is en ik hoop, dat men de geweldige gevaren zal weten te overwinnen, die haar tot een fiasco dreigen te maken, maar ik zou de zaak liever scherper hebben opgezet. Ik erken het, dit zou wederom meer moeite hebben gegeven, maar meer op de toekomst zijn gericht geweest.

Voor het economische leven heb ik vertrouwen in de heeren Wellenstein en Hart, wier benoemingen ik met klem heb aanbevolen, iets waarvan ik nooit spijt heb gehad. Economisch is voor mij, zooals gezegd, het groote proces, dat het Westersch grootbedrijf sedert de crisis van 1929 alleen kan bestaan met de hulp van de Overheid, die de bevolking tot indirecte bijdrage dwingt. Dit geldt zoowel voor olie, scheepvaart, suiker, import, als voor Staatsspoorwegen en P.T.T. Voor het particuliere dwingt dit naar het zoeken van een weg waarvan Overheids-

bemoeienis

bemoeienis voldoende veiligheid biedt, zonder in machts-
wellust te ontaarden en zonder de nog altijd noodzakelijke
gedeeltelijke vrijheid teveel aan te tasten. Ik vertrouw,
dat economisch hard gewerkt wordt en dat men doet wat men
kan.

Punt I

Toch is ook hier verschil. Het uit zich in de kwes-
tie van de Economische Commissie. Er zijn nog altijd vra-
gen, moeilijkheden van meer productie, die misschien door
stimuleering resultaat hadden kunnen geven naast het zeer
vele wat bereikt is. Om enkele vraagstukken te noemen:
het electriciteitsvraagstuk, dat nu dank zij de reis van
Van Buuren aangepakt zal worden;

Punt II

het vraagstuk van goedkoopere benzine en olie.
Benzine en olie zijn uitermate belangrijke krachtbronnen.
Er ligt een anomalie in, dat in dit doodarme land de prijs
van deze krachtbron kunstmatig en door accijns en door
monopolie tot het viervoudige wordt opgevoerd van wat het
kan zijn en wat het elders is. Het lijkt mij denkbaar, dat
men met een punt als dit volstrekt en geheel overstag moet
gaan.

Punt III

De geweldige massa-bevolkingsarbeid.

Het is denkbaar, dat men, zonder in verplichte
dienst terug te vallen tot het beschikbaar stellen van
Regeeringshulp als premie, b.v. door het helpen bouwen
van een sluis of ander kunstwerk, de bevolking ertoe
brengt gratis of voor zeer weinig geld haar arbeid te le-
veren voor werken van maatschappelijk nut. Er moet hier
een bron van groote capaciteit kunnen worden aangeboord.

De

De Verhouding met Nederland, in het algemeen de financiën.

Op dit punt bestaat, naar ik meen, een diep ver-
schil van meening tusschen de politiek, die de Nederland-
sche Regeering vormt en die welke ik voorsta. Ik behoef
hier slechts te verwijzen naar het betoog van den Raad
van Nederlandsch-Indië over de verhouding Indië-Nederland.
Ik erken dankbaar, dat de f.25 m.m. op het plan waarop
de Nederlandsche politiek zich beweegt, een goede daad is
en nut zal hebben, maar ik meen, dat juist dat plan,
waarop die politiek zich beweegt, volstrekt onjuist is.
Ik meen, dat door de monetaire politiek nog nooit sinds
1830 het Moederland zooveel rechtstreeks voordeel heeft
getrokken als in deze crisis. Nederlandsch-Indië, de
eenige schuldenaar die betaalt en nieuwe schulden maakt,
die eveneens betaald moeten worden. Niet alleen op het
gebied van de financiële verhouding. Tusschen de Neder-
landsche en Indische Overheid bestaat dit verschil van
inzicht, maar ook op het gebied van de politiek ten op-
zichte van grootbedrijven. Specifiek het Mijnbouwbedrijf
zou ik zwaarder willen laten bijdragen aan de Indische
kosten. De houding van het Opperbestuur inzake de olie
en ook de tinfusie, waarbij men bedoelt Banka te ver-
koopen tegen een in Indië te laag geachten prijs, acht
ik voor Indië ongewenscht.

Ik erken volkomen, dat er hier zeer groote en
niet direct zichtbare belangen op het spel staan. Ik weet,
dat een bloeiend Nederland en dat ook bloeiende grootbe-
drijven de bloeiende olie-industrie b.v. voor Nederland
en indirect voor Nederlandsch-Indië van onschatbaar

belang

belang achten. Zeker ook voor de Nederlandsche zaak in Indië. Ik zie b.v., dat op dit moment juist de olie de plaats is waar tal van Nederlanders nog toekomst vinden, desondanks meen ik, dat in het door mij voorgestane algemeene stelsel een afstaan van middelen aan Indië wensche-lijk is en onontbeerlijk, niet om - om het cru uit te drukken - het geld in plaats van aan den heer Deterding aan den heer Thamrin te bezorgen, ook niet om het op te maken aan tractementen en pensioenen, maar wel om in de lijn, waarin ik denk het ten goede te doen komen van Indië.

Punt V. Het laatste punt betreft de defensie en de ver-
houding tot het buitenland om Indië heen.

Ik zie deze zaak als buitengewoon ernstig, ernsti-
ger als in een eeuw het geval is geweest. Zoo gezien, in
verhouding tot den ernst der gevaren, is onze weermacht
niet sterker dan vroeger, doch veel zwakker. Er is nu
n.l. een meer dan theoretische kans, dat er binnen betrek-
kelijk korten tijd zal moeten worden gevochten.. Het is
bijna een wonder, waar Duitschland ongestraft het trac-
taat van Versaille breekt en waar Abessinië ongestraft
door Italië wordt veroverd, Japan nog niet krasser tegen
ons is opgetreden. Hoe dit zij, de weermacht zal, naar ik
meen, nog zeer veel sterker moeten zijn om het voor een
tegenstander bepaald onaangenaam te doen worden om hetzij
ons aan te vallen, hetzij zonder oorlogsverklaring op de
moderne wijze een daad van agressie te verrichten. De
merkwaardige structuur van onze maatschappij, die ik her-
haaldelijk heb geschetst, van de millioenen massa met

enkele

enkele naar verhouding bijzonder dure personen in de bovenlaag, maakt de structuur van een weermacht ook bijzonder moeilijk. Onmogelijk is zij echter niet, maar meer nog dan in het ter beschikking stellen van geld, zal, naar ik meen, een verandering van mentaliteit binnen de weermacht zelf hier van nut kunnen zijn. Ook in dit opzicht overigens is de politiek van Holland, dat op een dringende aanvraag om 500 man te zenden er 200 zendt, rondweg verbijsterend.
